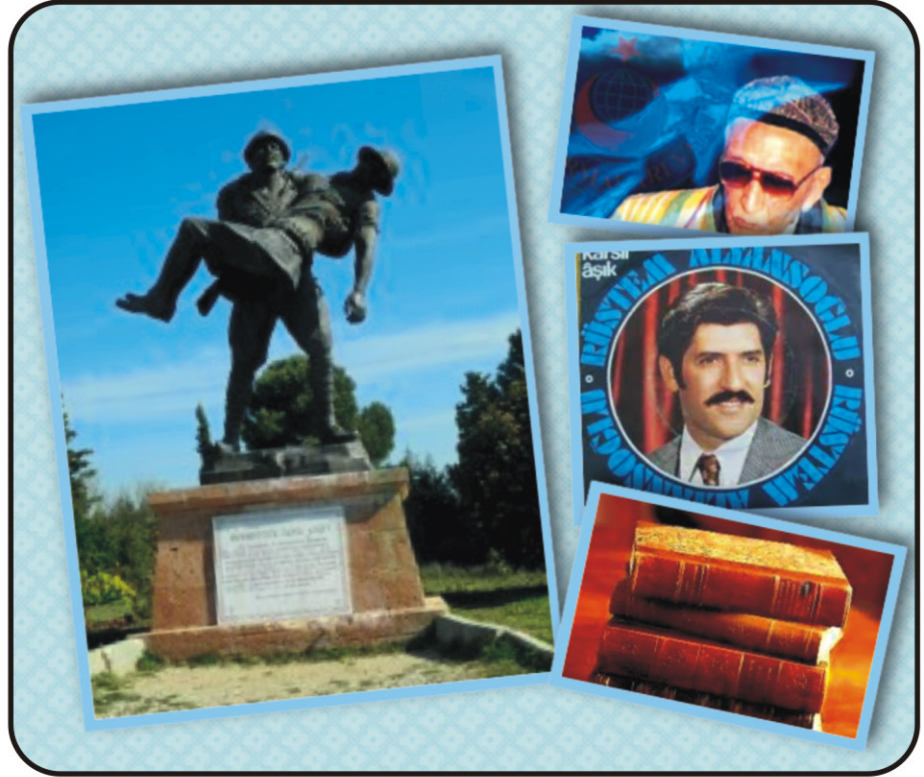

ISSN 1300-4689

Erciyes

Aylık Fikir ve Sanat Dergisi

YIL:38

SAYI:452

AĞUSTOS 2015

Erciyes

Aylık Fikir ve Sanat Dergisi

(Ulusal Hakemli Dergi)

ISSN: 1300-4689

Sahibi ve Yazı İşleri Müdürü

Kayseri Kültür ve Turizm Derneği adına
Âlim GERÇEL

Genel Yayın Müdürü

Ömer BÜYÜKBAŞ

Düzenleyiciler

Prof. Dr. Önder ÇAĞIRAN, Prof. Dr. Remzi KILIÇ
Dr. Ahmet KAYASANDIK

HAKEM HEYETİ

Av. Nevzat TÜRKTEK (Erciyes Dergisi Emektarı)

Prof. Dr. Ahmet BURAN (Fırat Üniversitesi)

Prof. Dr. Ahmet CİHAN (İstanbul Medeniyet Üniversitesi)

Prof. Dr. Ali Berat ALPTEKİN (Necmettin Erbakan Ü)

Prof. Dr. Atabey KILIÇ (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Erdoğan BOZ (Eskişehir Osmangazi Ü)

Prof. Dr. Gürer GÜLSEVİN (Ege Üniversitesi)

Prof. Dr. Hatice ŞAHİN (Uludağ Üniversitesi)

Prof. Dr. Kemal GÖDE (S. Demirel Ü'nden Emekli)

Prof. Dr. Mehmet İNBAŞI (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. M. Metin KARAÖRS (Erciyes Ü'nden Emekli)

Prof. Dr. Metin ÖZARSLAN (Hacettepe Üniversitesi)

Prof. Dr. Mustafa KESKİN (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Mustafa TURAN (Gazi Üniversitesi)

Prof. Dr. Nevzat ÖZKAN (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Osman YILDIZ (Süleyman Demirel Üniversitesi)

Prof. Dr. Önder ÇAĞIRAN (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Remzi KILIÇ (Erciyes Üniversitesi)

Prof. Dr. Tuncer GÜLENSOY (Erciyes Ü'nden Emekli)

Prof. Dr. Zeki KAYMAZ (Ege Üniversitesi)

Doç. Dr. Bayram DURBİLMEZ (Erciyes Üniversitesi)

Doç. Dr. İlyas GÖKHAN (Nevşehir Hacı Bektaş Veli Ü)

Doç. Dr. Mustafa SEVER (Gazi Üniversitesi)

Doç. Dr. Kudret ALTUN (Erciyes Üniversitesi)

Dr. Ahmet KAYASANDIK (Abdullah Gül Üniversitesi)

Mehmet ÇAYIRDAĞ (Erciyes Üniversitesinden Emekli)

Yaşar ELDEN (Erciyes Üniversitesi)

Yazışma Adresi

Erciyes Dergisi, P.K. 218, 38002 KAYSERİ
Telefon – Belgeç: 0 352 231 73 03

İdare Yeri

Sahabiye Mahallesi Muhtarlığı
Kalenderhane Sokağı, Nu.: 8
38010 Kocasinan/KAYSERİ

Ağ sayfası: www.erciyesdergisi.com

E-posta: bilgi@erciyesdergisi.com
erciyesdergisi@mynet.com
alimgercel@mynet.com

İÇİNDEKİLER

SAYFA

Çanakkale Kara Muharebelerinin 100. Yıldönümüdür
Prof. Dr. Mustafa KESKİN.....1

XI. Yüzyılın İkinci Yarısında Azerbaycan Şeddadiler Devletinin Büyük Selçuklu Devleti ile Siyasi İlişkileri
Vüqar SAMEDOV.....3

Âşık Rüstem Alyansoğlu (1939 – 1981)
Erkan ÇELİK.....9

İsa Yusuf Alptekin'in Elaziğ Ziyareti...
M. Şener BULUT.....13

İvriz Çayı (Şiir)
Prof. Dr. Önder ÇAĞIRAN.....24

Üstün Yetenekli Öğrencilerin Tarih Kavramına Yönelik Metaforik Algıları
Seval TOPCU.....25

Gidenler Geri Dönmez, Baba Hakkı Ödenmez...
M. Nihat MALKOÇ.....32

Tanıtım: İki Kuş
Mahir ADİBEŞ.....33

Fiyat Tarifesi (KDV dâhil)

Sayısı: 10 TL

Yıllık abone bedeli: 90 TL

Resmî abone bedeli (Taahhütlü): 120 TL

Yurt dışı abone bedeli: 40 Euro – 50 Dolar

Dergimiz öğretmen ve öğrencilere %10 indirimlidir.

Reklam bedeli: Reklam sahibinin lütfuna tâbidir.

Havaleleriniz için posta çeki hesabı: Âlim Gerçel, 116866

Baskı

Geçit Matbaacılık ve Yayıncılık San. Tic.

Orta Sanayi Bölgesi, Gazibey Caddesi, Nu.: 15 (Anatamir Karşısı) KAYSERİ

Telefon: 0352 320 48 61, Belgeç: 320 48 54

www.gecityayinevi.com E-posta: gecitmatbaacilik@hotmail.com

YIL: 38 ★ SAYI: 452 ★ AĞUSTOS, 2015

Yunus Emre, 72 milletten haber verir ve bizden hepsine bir gözle bakmamızı öğütler. Türkler “Türkmen Kocası”nın öğüdüne samimiyetle kulak verirler. Şiir kabiliyeti yüksek, ilme meyilli ve kabiliyetli Müslüman Türk ancak savaşlarda, o da mecburiyet altında, insan öldürür. Cümle yaratılmışları “Yaratandan ötürü” sevmişlerdir. Burhan-ı Katı adlı sözlükte “sade dil” tanımlanırken “kalbi temiz, sadık, nifak ve riyadan arınmış kimse: Oğuz” denilmektedir. Oğuzlara, Ortadoğu’ya geldiklerinde “Türkmenler” adı verilmiştir. Türkmenler, tedricen yerleşik hayata geçince, bu defa Türk adını aldılar, bu adla dünyada tanındılar. Selçuklular ve Osmanlılar dediklerimize Avrupalılar Türk dediler. Tanzimat devrinde, bütün uyruklarımıza “Osmanlı”sınız denildiğinde, gayrimüslimler bunu kabul etmediler, çünkü onların nazarında Osmanlı, Türktü. Türk, İslam ile özdeşleşmiş, dünyanın herhangi bir yerinde biri Müslüman olunca “Türk oldu” denilmiştir. Avrupa’daki İslam korkusunun “Türk korkusu” ile bir düşünülmesi şaşırtıcı değildir.

Haçlı seferlerinin doğuya karşı düzenlenmesi XI. yüzyılın sonlarında başlamış, Kudüs-i Şerif’i Müslümanlardan kurtarmak, Türkleri de başta Anadolu olmak üzere, Ortadoğu’dan çıkarmak amaçlanmıştır. Vasco Da Gama’nın, Hindistan yolculuklarını “Son Haçlılar” diye nitelemiş olmasalar da haçlı seferlerinin sürekli bir tehdit oluşturduğunu söyleyebiliriz. Türkiye, güçlü iken, haçlı projesini rafa kaldıran Avrupa, sıkıntıya düştüğünde de projeyi yürürlüğe koymakta tereddüt etmemiştir. 1683’te Viyana’da Osmanlı Devleti’nin boynuna ölüm kemendini geçiren Avrupa, Birinci Dünya Savaşına kadar o kemendi çekme cesaretini kendinde bulamamıştır. 1912’de Balkan Savaşları’nda “alnımıza sürülen namus lekesi”nden sonra o cesareti bulacaklardır.

Çanakkale savaşları, Türk milletinin boynuna atılan ölüm kemendini parçaladığı “Aziz İstanbul”u, fedakârlığın en ileri derecesiyle, savunduğu daha da önemlisi kendine geldiği savaşlardır. Peyami Safa, bir yazısında Çanakkale ve Sakarya

savaş alanlarını ziyaret edecek olanların, bu yerlerde Akif’in mısralarından başka bir şey bulamayacaklarını söylüyor: “Yarınki nesillerin Çanakkale ve Sakarya’da bir abide arayan gözleri bu toprağın altında kefensiz yatanların bir tek tesellisi olarak onun şiirini görecektir.”

Çanakkale kara ve deniz muharebelerinde Türk milletinin ve kahraman ordularının sergilediği kahramanlıkları ve maruz kaldığımız saldırıları Mehmet Akif Bey’in “Asım” adlı eserindeki mısralardan öğrenelim ve duyalım:

*Şu Boğaz Harbi nedir? Var mı ki dünyâda eşi?
En kesîf orduların yükleniyor dördü beşi,
-Tepeden yol bularak geçmek için Marmara’ya-
Kaç donanmayla sarılmış ufacak bir karaya.
Ne hayâsızca tehaşşüd ki ufuklar kapalı!
Nerde -gösterdiği vahşetle- “bu: bir Avrupalı!”
Dedirir -yırtıcı, his yoksulu, sırtlan kümesi,
Varsa gelmiş, açılıp mahbesi, yâhud kafesi!
Eski Dünyâ, Yeni Dünyâ, bütün akvâm-ı beşer,
Kaynıyor kum gibi, tûfan gibi, mahşer mahşer.
Yedi iklimi cihânın duruyor karşına da,
Ostralya’yla berâber bakıyorsun: Kanada!
Çehreler başka, lisanlar, deriler rengârenk;
Sâde bir hâdise var ortada: Vahşetler denk.
Kimi Hindû, kimi yamyam, kimi bilmem ne belâ...
Hani, tâ’ûna da züldür bu rezîl istîlâ!
Ah o yirminci asır yok mu, o mahlûk-i asîl,
Ne kadar gözdesi mevcûd ise, hakkıyla sefil,
Kustu Mehmedciğin aylarca durup karşısına;
Döktü karnındaki esrârı hayâsızcasına.
Maske yırtılmasa hâlâ bize âfetti o yüz...
Medeniyet denilen kahbe, hakikat, yüzsüz.
Sonra mel’undaki tahrîbe müvekkel esbâb,
Öyle müdhiş ki: Eder her biri bir mülkü harâb.
Öteden sâikalar parçalıyor âfâkı;
Beriden zelzeleler kaldırıyor âmâkı;
Bomba şimşekleri beyninden inip her siperin;
Sönüyor göğsünün üstünde o arslan neferin.
Yerin altında cehennem gibi binlerce lağam,
Atılan her lağamın yaktığı: Yüzlerce adam.
Ölüm indirmede gökler, ölü püskürmede yer;
O ne müdhiş tipidir: Savrulur enkaaz-ı beşer...*

Kafa, göz, gövde, bacak, kol, çene, parmak, el, ayak,
Boşanır sırtlara, vâdilere, sağnak sağnak.
Saçıyor zırha bürünmüş de o nâmerd eller,
Yıldırım yaylımı tûfanlar, alevden seller.
Veriyor yangını, durmuş da açık sînelere,
Sürü hâlinde gezerken sayısız tayyâre.
Top tüfekten daha sık, gülle yağan mermîler...
Kahraman orduyu seyret ki bu tehâde güler!
Ne çelik tabyalar ister, ne sîner hasmından;
Alınır kal'â mı göğsündeki kat kat îman?
Hangi kuvvet onu, hâşâ, edecek kabrına râm?
Çünkü têsîs-i İlâhî o metîn istihkâm.
Sarılır, indirilir mevki'-i müstahkemler,
Beşerin azmini tevkîf edemez sun'-i beşer;
Bu göğüslerse Hudâ'nın ebedî serhaddi;
"O benim sun'-i bed'iim, onu çiğnetme" dedi.
Âsım'ın nesli... diyordum ya... nesilmiş gerçek:
İşte çiğnetmedi nâmûsunu, çiğnetmeyecek.
Şühedâ gövdesi, bir baksana, dağlar, taşlar...
O, rûkû olmasa, dünyâda eğilmez başlar,
Yaralanmış tertemiz alnından, uzanmış yatıyor,
Bir hilâl uğruna, yâ Rab, ne güneşler batıyor!

Ey, bu topraklar için toprağa düşmüş asker!
Gökten ecdâd inerek öpse o pâk alnı değer.
Ne büyüksün ki kanın kurtarıyor Tevhîd'i...
Bedr'in arslanları ancak, bu kadar şanlı idi.
Sana dar gelmeyecek makberi kimler kazsın?
"Gömelim gel seni târihe" desem, sığmazsın.
Herc ü merc ettiğin edvâra da yetmez o kitâb...
Seni ancak ebediyetler eder istiâb.
"Bu, taşındır" diyerek Kâ'be'yi diksem başına;
Rûhumun vahyini duysam da geçirsem taşına;
Sonra gök kubbeyi alsam da, ridâ namıyla,
Kanayan lâhdine çeksem bütün ecrâmıyla;
Mor bulutlarla açık türbene çatsam da tavan,
Yedi kandilli Süreyyâ'yı uzatsam oradan;
Sen bu âvîzenin altında, bürünmüş kanına,
Uzanırken, gece mehtâbı getirsem yanına,
Türbedârın gibi tâ fecre kadar bekletsem;
Gündüzün fecr ile âvîzeni lebriz etsem;
Tülenen mağribi, akşamları sarsam yarana...
Yine bir şey yapabildim diyemem hâtırana.

Sen ki, son ehl-i salîbin kırarak savletini,
Şarkın en sevgili sultânı Salâhaddîn'i,

Kılıç Arslan gibi iclâline ettin hayran...
Sen ki, İslâm'ı kuşatmış, boğuyorken hüsrân,
O demir çenberi göğsünde kırıp parçaladın;
Sen ki, rûhunla beraber gezer ecrâmı adın;
Sen ki, âsâra gömülse taşacaksın... Heyhât,
Sana gelmez bu ufuklar, seni almaz bu cihât...
Ey şehîd oğlu şehîd, isteme benden makber,
Sana âğuşunu açmış duruyor Peygamber.

Mehmetçiğin üç rütbesi olmuştur. Birincisi, dünyevidir. Mesela bir neferdir, bir astsubaydır, bir subaydır. İkincisi, gaziliktir ki, dünyevi rütbelerin de yücesidir. Özelliği, doğrudan millet tarafından verilmiş olmasıdır. Mesela, Anadolu'da kurulan Türk devletlerinin kendileri de kurucuları da gazidirler. Gazi Süleyman Şah, Gazi Osman Bey ve Gazi Mustafa Kemal Atatürk gibi... Üçüncüsü de "ebediyetlerin istiab edeceği" tarihe sığmayacak olan şehitliktir. "Envârü'l-Âşîkîn" adlı eserinde, Ahmed Bican, Gelibolu'yu "şehitler ve gaziler toprağı" diye tanımlamaktadır. Gerçekten Gazi Süleyman Paşadan Gazi Mustafa Kemal Paşa'ya kadar, Gelibolu yarımadası nice gaziye ve şehide yataklık etmiştir. Hacı Bektaş Veli, "Makâlât-ı Hacı Bektaş Veli" adlı eserinde şehitlik rütbesini "dünyevi ve uhrevi rütbelerin en yücesi" olarak kabul ediyor: Şehitlik peygamberlikten öncedir, zira peygamberler öldükte yıkanıp ta gömülürken şehitler, şehit oldukları elbiseleriyle ve yıkanmadan toprağa verilirler, demektedir. "Ve hem şehitlerin mertebesi peygamberlerin mertebesinden beş mertebe artuktur." Birincisi öldüğü zaman peygamberlerin elbisesini çıkardılar ve şehitlerin çıkarmadılar. İkincisi, peygamberleri yudular, şehitleri yumadılar. Üçüncü, peygamberler ailecek ahirette şefaet ederler, uçmağa iletirler, şehitleri hemen o anda uçmağa iletirler. Beşinci, peygamberleri yılda bir kez ziyaret ederler, şehitleri her gün ziyaret ederler.

Yılın hangi ayında, ayın hangi gününde Çanakkale'ye "şehitler ve gaziler toprağı Gelibolu'ya" yolunuz düştüğünde, orada aziz şehitlerimizi ziyaret etmekte olan, her yaştan ve her cinsten insanlar göreceksiniz ki, bu hâl "Koca Hünkâr" Hacı Bektaş Veli'mizi doğrular mahiyettedir. Yalan değil gerçektir, ben de gördüm "Çanakkale Mahşeri"ni. Cümlesine selam olsun!

XI. YÜZYILIN İKİNCİ YARISINDA AZERBAIJAN ŞEDDADİLER DEVLETİNİN BÜYÜK SELÇUKLU DEVLETİ İLE SİYASİ İLİŞKİLERİ

Vüqar SAMEDOV

XI. yüzyılın ortalarında dünya tarihinin en büyük olaylarından biri, sadece Doğu'da değil, aynı zamanda Batı dünyasında da büyük rol oynayan Büyük Selçuklu Devleti'nin Horasan'da kurulması idi. 1040 yılının Mayıs ayında Oğuzlar Dandanakan Savaşında Gazneli I Mesud'un (1030-1041) ordusunu yenerek Horasan'ı fethettiler ve Batı'ya doğru düzenli fetihlere başladılar.

Fetih seferleri sonucunda Oğuzlar Harezm'i de fethederek Taberistan ve Gurgan'a dahil oldular. Bu vilayetler Orta Asya ve Horasan'ı Kafkasya ve Küçük Asya ile birleştiren bir koridor durumunda idi. 1042 yılında İbrahim Yinal'ın süvari ordusu, devletin başkenti, aynı zamanda Irak-ı Acem'e ve Kafkasya'ya ilerlemek için Oğuzlar'ın dayanak noktasına dönüşmüş Rey şehrini zapt etti.

Sultan Tuğrul Bey artık bir sene sonra, henüz Rey şehrindeyken Oğuzlar'ın fetih hareketlerinin temel yönlerini belirlemişti. İbrahim Yinal Hemedan ve İsfahan'ı, İsrail'in oğulları Kutalmış ve Resul Tigin kardeşleri Hazar vilayetlerini, Hasan ve Yakuti ise Ebher, Zencan ve Azerbaycan'ı fethetmek için memur olundular.

Hicri 438 yılında (Miladi 1046/7) Tuğrul Bey, Kutalmış bin İsrail'i Doğu'ya, Azerbaycan'ın fethine gönderdi. Kutalmış bin İsrail, Azerbaycan ve Bizans'ın bazı dağlık eyaletlerini ele geçirdikten sonra Sultanın emri üzerine Şeddadiler devletinin başkenti Gence şehrini kuşattı. Şehrin kuşatılması bir buçuk sene devam etti, ne var ki şehir alınamadı. Bu durumda Kutalmış, Sultanın emrine uyarak Resul Tigin'le birlikte Bizans'a karşı yürüyüş yaptı. Kuşatmaya başarıyla karşı koyan Şeddadiler hükümdarı Ebu'l-Hasan II. Ali Leşkeri bin Musa (1034-1049) Gence kale surlarının güçlendirilmesi hususunda emir verdi.

Hicri 446 yılında (Miladi 1054/5 yılı) Sultan Tuğrul Bey'in yönetimi altında Oğuzlar Azerbaycan'ın Revvadiler devletinin başkenti olan Tebriz'e yaklaştılar. Revvadi hükümdarı Ebu

Mansur Vahsudan bin Mamlan (1025-1059) karşı koyamadı. Çünkü Şeddadiler ve itaat etmeyen vasallarla savaşlardan dolayı zayıflamıştı. Savaşın anlamsız olduğunu anlayan Revvadi hükümdarı Sultanın hakimiyetini tanıdı, ona hediyeler gönderdi ve onun adına hutbe okutmaya razı oldu. Revvadi hükümdarını tabi eden Tuğrul Bey aynı yılda Güney Kafkasya'ya yürüyüşe başladı. Bu yürüyüşün temel amacı burada bulunan İslam devletleri olan Şeddadiler, Şirvanşahlar ve Tiflis Caferilerini kendi tarafına çekmek ve Bizans ile yapılacak savaşlarda onları kullanmaktan ibaretti. İbnü'l-Esir'e göre, hicri 446 yılında Şeddadiler'in hükümdarı I Ebu'l-Esvar Şavur, sultanın hakimiyetini tanıdı ve hutbeleri onun adına okutmaya karar verdi.

Şeddadiler, Büyük Selçuklu Devleti'nin egemenliğini kabul edince Bizans'a karşı savaşta Oğuzlar'a ordu ile yardım etmek yükümlülüğünü üstlendiler. Böylece, Şeddadiler devleti bölgede Oğuzlar'ın müttefikine dönüştüler. Ne var ki vasal statüsüne rağmen I Ebu'l-Esvar Şavur ve halefleri topraklarını genişletmeye çalışıyorlardı.

Büyük Selçuklu Devleti ile müttefik olan Şeddadiler'in hükümdarı I Ebu'l-Esvar Şavur 1055 yılında Bizans tabiliğindeki Ermeni topraklarına saldırdı. Yerli ahali Ani kentine iltica etmek zorunda kaldı. Fakat kale kapıları akşama doğru kapanmış olduğundan ahalinin bir kısmı şehre dahil olamadı ve geceleyin bile durmadan hareket eden Şeddadiler ordusunun hamlesine maruz kaldılar. Ahalinin bir kısmı Arran askerlerince katledildi, kısmen de esir alındılar.

Bu olaydan dokuz yıl sonra 1063'te iktidara gelen Sultan Alparslan (1063-1072) Bizans'a ve vasallarına karşı geniş çaplı bir sefer düzenledi. Hicri 456 yılının Rebiyülevvel ayında (1064 yılının Şubat, Mart ayları) Sultan 180 binlik süvari ordunun başında Rey'den Merend'e gelmiş, ardından Batı'ya – "İslam'ın son sınır karakolu" olarak nitelendirilen Nahçıvan'a gelerek gemilerle Aras nehrini geçmiştir.

Bu yürüyüşte Oğuzlar, Albanlar'ın Taşır-Dzoraget krallığını fethettikten sonra Gürcü topraklarına baskınlar yapmışlardı. Sultanın oğlu Celalü'd-devle Melikşah önce Bizanslılar'ın elinde olan Dübeyl şehrini, ardından Karabağ ve Sürmeli kalelerini ve takviye edilmiş Meryem-Neşiman manastırını ele geçirdi. Karabağ ve Sürmeli kaleleri Nahçıvan'ın Şeddadi emiri Ebu Dülaf bin Sefer'e verilmiş, Gürcü toprakları ise Gence ve Tiflis hükümdarları arasında bölüştürülmüştü.

Müneccimbaşı'ya göre, hicri 457 yılında (miladi 1065 yılı) Sultan Alparslan Bizans sınırını geçerek Ermeni topraklarına yürüyüş yapıp sınır boyu bazı kaleleri ele geçirmiş ve bunu I. Ebu'l-Esvar Şavur'a haber vermişti. Kendi durumlarını güçlendirmeye çalışan Alparslan ve I. Ebu'l-Esvar Şavur hicri 457 yılının Recep ayında (miladi 1065 yılının haziran ayı) tekrar Bizans topraklarına saldırarak İberya themasının (askeri valilik) başkenti Ani'ye varıncaya kadar ilerlediler. Alban tarihçisi Sımbat Sparapet yazıyor ki kuşatma sırasında kale savunucuları arasında ihtilaf oluşmuş ve sonuçta garnizon askerleri kale surlarının savunmasını şehir ahalisine bırakarak kendileri iç kaleye ve yukarı kaleye çekilmiş ve orada kendilerini takviye etmişlerdi. Askerlerin böyle hareketinden moral bozgunluğuna uğramış kent ahalisi kale surlarını terk etmiş, ardı sıra Oğuzlar Ani'yi kolayca ele geçirerek on binlerce esir almışlardı.

Şehrin fethi sırasında kiliseyi süsleyen büyük avize kırılmıştı. Oğuzlar insan boyunda olan gümüş haçı kilisenin üstünden çıkararak Nahçıvan'a götürüp caminin kapısının önünde bırakmışlardı ki, giren veya çıkan herkes onun üstünden geçsin.

Sultan, Ebu'l-Esvar Şavur'u bu şehirde kendi valisi tayin etti. Müttefikler silah ve yiyecek sağlayarak komutanın başkanlığı altında Ani'de askeri birlik bıraktılar. Sultan tarafından Ani Bizans'a son saldırıya hazırlık için dayanak noktasına dönüştürüldü.

E. Tsambaur'un verilerine göre, Şeddadi emiri, Sultan Alparslan'ın döneminde hatta geçici olarak Ermenistan'ın valisi tayin edilmişti.

Ani fethedildikten sonra Şeddadiler hükümda-

rı Bizans topraklarına saldırdı. Ebu'l-Esvar Şavur, Ani şehrinin yakınında bulunan müstahkem kaleyi tutarak oraya komutan tayin etti. Sonra ansızın bir saldırıyla Ermeniler'in saklandığı Vicni kalesini ele geçirdi. Seferi bitirdikten sonra emir Gence'ye döndü.

Yaklaşık 1065 yılında (hicri takviminin 457 yılının Zilkade ayı) Arran toprakları Alban ve Alanlar'ın müttefik askerlerinin saldırısına maruz kaldı. Düşman askerleri Şemkir sınır vilayetinde 200 gaziyi öldürerek Gence'ye yaklaştı. Ebu'l-Esvar Şavur şehirde olmasına rağmen düşmanla savaşa girmedi. Gence'yi alamayan düşman askerleri şehrin çevrelerini dağıttı, sonra ise Berde yönünde ilerledi. Şehrin surları dışında üç gün kalan ve onu alamayan müttefikler komşu köyleri gasp ederek Aras nehrine geldiler, fakat Oğuzlar'ın hücum edeceğinden korkarak geriye döndüler.

Bu olay Sultan'ı rahatsız ettiğinden, o hakimiyetini sağlamlaştırmak için rakiplerine karşı savaşı başlatmaya karar geldi ve bu amaçla hicri 459 yılı zilhicce ayında (1067 Ekim-Kasım ayları) Arran'a geldi. Şirvanşah I Feribürz babasının ölümünden sonra (hicri 459 yılı zilkade ayının 7'si / 19 Kasım 1067) iktidara gelmiş II. Fazl bin Şavur'un (1067-1073) yaptığı gibi Sultana değerli hediyeler bağışladı ve kendi hizmetini önerdi ve bunun karşılığında onun himayesini kazandı. Hicri takvimi ile 460 yılının muharrem ayında (1067 yılının kasım ayı) Gence'de Şeddadi hükümdarının sarayında olan Sultan Alparslan, Şirvanşah I. Feribürz'ün eşliğinde Şeki ve Gürcistan'a yürüdü. Kaynaklarda II. Fazl bin Şavur'un bu yürüyüşe katılımı hakkında bilgi olmamasına rağmen ihtimal ki o da Şirvanşah gibi Abhaz-Gürcü birliklerine karşı yürüyüşe katılmıştır.

Yürüyüş sırasında Şeki'nin Alban hükümdarı I. Ağsartan bin Gagik (1058-1084) pahalı hediyelerle Sultanın huzuruna gelerek İslam'ı kabul etti ve haraç vereceğini söyledi. Bunun karşılığında Sultan Abhaz-Gürcü hükümdarı IV. Bagrat'ın Kahetiya'da zapt ettiği kaleleri ona verdi. Caferiler sülalesinden olan Tiflis emiri de sultana tabi oldu. 1068 yılında Tiflis'e gelen Sultan burada cami inşa edilmesi konusunda talimat verdi.

Tiflis Müslümanlarının yardımı ile Kura nehri geçen Oğuzlar ve Şirvanşahlar'la Şeddadi Devletlerinin orduları Tiflis emiri ve Taşır-Dzoraget Albanya devletinin hükümdarı II. Kiuriken'in (1048-1089) eşliğinde IV. Bagrat'a karşı yürüyüşe çıktılar. Birleşik ordu Kartli'ye dahil olarak Kalat es-Selib'i (Haçlı Kalesi) kalesini zapt etti ve çok sayıda esir aldı. Bu kez Oğuz birlikleri Batı Gürcistan'a da girdiler, Argveti'yi dağıttılar; Oğuzlar'ın diğer birlikleri Sveri kalesine kadar gittiler. Böyle bir durumda IV. Bagrat haraç vermek teklifi ile elçileri yolladı, fakat uzlaşmak için haraç talep eden Sultan Alparslan'dan olumsuz yanıt aldı. Fakat kış sert geçtiğinden Sultan fazla bekleyemedi ve Kartli'yi terk etti. Abhaz-Gürcü hükümdarı da bunu kullanarak Oğuzlar'a haraç verilmesini durdurdu.

Havalar ısındıktan sonra Sultan, askerî operasyonlara başlayarak Kalat bin Gandaman (Gardaban) kalesini zapt etti. Ama tez vakitte Sultan'a haber verdiler ki Batı Karahanlılar devletinin hakanı Tamgaç Han Ebu İshak I. İbrahim ibn Nesrin'in (1052-1068) vefatı sonrasında bu vilayetlerde siyasi durum kötüleşmiştir. Dolayısıyla Sultan beş aylık yolculuktan sonra mecbur olup Şeddadiler'in başkenti Gence'ye, oradan ise Horasan'a dönmüştür.

Aynı zamanda da Sultan II. Fazl bin Şavur'u Tiflis ve Rustav'ta kendi Atabey'i belirleyerek daima Gürcü topraklarına seferler etmek hususunda talimat verdi. Sibte ibn el-Cevzi'nin yazdığı gibi: "Gence hükümdarı II. Fazl bin Şavur Tiflis'e göre Sultana para verdi ve 460 yılının rebiyülevvel ayında (1068 yılının ocak ayı) Sultan, şehri ona verdi".

Hicri 460 yılı ramazan ayında (1068 yılı ağustos ayı) II. Fazl bin Şavur Sultan'ın emrini yerine getirerek Tiflis'e geldi ve İsan ovasında askeri kamp kurup IV. Bagrat'ın topraklarına saldırı yaptı ve çok sayıda yerleşim birimini ele geçirdi. Fakat o, geriye dönerken Abhazlar dağ aşırımlarında yerleşerek Muhnar yönünde Silkan dağı yakınlığında onunla savaşa girdiler. II. Fazl'ın ordusu ikiye bölündü: Biri Narekvavi Nehri'ndeki derin vadiye düştü, diğeri ise vadinin üstünde kalarak Şobo ormanı yolu ile kuşatmadan çıkmaya çalıştı. Düşman geriye çekilen askerlere Gart denilen yerde ulaşarak

Herki Dağı'na gibi takip etti.

Müneccimbaşı'ya göre, II. Fazl yalnız kaldı ve yolunu saparak Şeki patriklerinden biri, Liparit'in oğlu İvané'nin köyüne gelip çıktuktan sonra onu I. Ağsarta'nın yanına gönderdi. Şeki hükümdarı ise Şeddadi emirini haince tutarak birkaç günden sonra onu IV. Bagrat'ın yanına gönderdi.

Kartli Vakayinamesi'ne göre ise II. Fazl on beş kişi askerle Silkan yolunu geçerek Aragvi nehrinin kıyısına yaklaşarak onu geçmiş ve sonradan Erso'ya gelmiştir. Burada o, kendini postacı gibi sunmaya gayret göstermiş, fakat tanınarak Tolobslî'nin oğlu, Aznavur İshak'ın yanına getirilmiştir. Sonunda onun ve askerlerinin malını gasp ederek elde ettiği ganimeti Telav kentinde I. Ağsartan'a gönderdi. Şeki hükümdarı öncelikle ona sığınak vermiş, fakat bunun karşılığında ondan Hornabuci ve Aradeti kalelerini almıştır. Fakat sonra o, IV. Bagrat'ın Bacarma ve Ucarma kalelerini alarak haince hareket etmiş ve II. Fazl'ı Abhaz-Gürcü hükümdarına tahvil vermiştir.

Bundan sonra IV. Bagrat Tiflis'i tutarak Caferiler hanedanının yan kolundan olan taraf-tarı Sital-Arap'ı şehrin hükümdarı yaptı. Kartli Vakayinamesi'ne göre o, saldırıya devam ederek Rustavi, Partshisi, Aradani, Grigol-Smindani ve Kavazini kalelerini tutmuştur. Gürcü kaynağı bildirir ki, IV. Bagrat Şeddadiler'den kırk dört bin drahkan (1 misgallik altın para) hacminde tazminat ve hükümdarın oğlu Minüçehr'i, onun akrabasını ve üç emiri rehin almıştır. Fakat sonra Arran'a gelen Oğuz emiri Sav Tigin Abhaz-Gürcü hükümdarına II. Fazl ve diğer rehineleri özgür bırakması konusunda emir verdi.

Şeddadi emirinin tahliye olması olgusunu Müneccimbaşı da teyit ederek bu olayın hicri takvimi ile 461 yılının Cemaziyelahir ayında (1069 yılının Nisan ayı) olduğunu söylüyor.

Aktif dış politika güden II. Fazl tez vakitte Abhaz ve Gürcüler'le uzlaşmayı bozarak Oğuz sultanının yardımı ile Kavazi kalesini ele geçirdi. Sonra o, Agarani'ye yaklaştı ve reis kaleyi kendisi ona devretti. Buna yanıt olarak IV. Bagrat yürüyüşe çıktı ve kaleyi geri aldı. Sonra o, bacanağı,

Alan hükümdarı Dorogoleli kırk bin kişilik ordu ile yardıma çağırarak Gence'ye saldırıp dış mahallelerinde yağmacılık etti, bir hayli esir ve ganimet ele geçirdi.

Böylece, II. Fazl'la savaş sonucunda IV. Bagrat bazı şehir ve kalelerini geri aldı. Bu devirde Sultan Alparslan'ın temel amacı Bizans'ı Anadolu'dan tam sıkıştırıp çıkarmak olduğundan, o IV. Bagrat'a karşı kesin önlem göremiyordu ve Abhaz-Gürcü hükümdarına haraç ve kız kardeşini vermek talebi ile elçiler göndermekle yetiniyordu. IV. Bagrat ise bunun karşılığında ona elçilerle birlikte değerli hediyeler gönderir, fakat kız kardeşini ona vermekten kaçınıyordu.

İşte bu zaman Bizans'ta iktidara imparator IV. Romanos Diogenes (1068-1071) geldi. Oğuzlar'la mücadelenin zorunluluğunu anlayan imparator iktidara geldikten iki ay sonra 1068 yılın Mayıs ayında onlara karşı yürüyüş düzenledi. Menbiç kentine yaklaşp surların bir bölümünü mancınıklarla yıkan IV. Romanos 20 Kasım 1068 tarihinde şehri aldıktan sonra onu yağma etmiş ve sakinlerini katletmişti. Sonra o, Kilikya'ya giderek orada gemiye binmiş ve 1068/9 yılının kışında Konstantinopol'a dönmüştür.

Bu arada Menbiç sakinleri Sultan Alparslan'a başvurarak ondan Bizanslılar'a karşı yardım istediler. Bundan sonra Sultan hicri 462 yılı zilkade ayında (11.08.-09.09.1070) Hemedan'a (Azerbaycan) Suriye ve Bizans yönünde saldırıya geçti. Bazı şehir ve bölgeleri fetheden Oğuz ordusu Bulgar hükümdarı Alosia'nın oğlu Vasil'in yönettiği Edessa (Urfa) şehrine yaklaşp kuşattı. Abluka elli gün devam etse de Vasil'in cesareti sonucunda Oğuzlar şehri alamadılar.

Sımbat Sparapet ve Urfalı Mateos'a göre şehrin kuşatılmasında Şeddadi hükümdarı I. Ebu'l-Esvar Şavur da yer alıyordu. Fakat kaynaklardan bilindiği gibi o, 1067 yılında vefat etmiş, onun yerine ise iktidara oğlu II. Fazl bin Şavur gelmiştir. Şehrin kuşatılmasında Sultanla birlikte ihtimal ki o da iştirak etmişti. Urfalı Mateos haber verir: "Sultan, yadigar olarak İran'a götürülmek üzere surdan bir taş koparabilene büyük ödüller vadetti. Bunun

üzerine, Dovin Emiri Apusuar: "İşte, yakınımızda bir mabet vardır ve içinde bize karşı gelecek kimse bulunmuyor" dedi. Bu, şehrin doğu tarafında bulunan S. Sargis mabedi idi. Müslümanlar onu yıkmak için çok gayret sarf ettiler, fakat bir taş bile koparamadılar. Bunu gören Sultan, çok mahcup oldu".

1071 yılının yazında IV. Romanos Diogenes son seferine gitti. Sevastiya'ya geldikten sonra imparator hızla Feodosiopol kentine gitti. Georgi Kedri'ne göre tasarlanmış yürüyüşle ilgili imparator burada talimat verdi ki her asker iki aylık gıda rezervi hazırlasın, çünkü sonraki yol sahralıktan geçecekti. Bu olay gösteriyor ki imparator gerçekten de Oğuzların temel dayanak noktası olan Azerbaycan'ı istila etmek ve böylece Oğuzların Bizans topraklarına saldırılarına son vermek niyetinde idi. Kararlaştırılmıştır ki, ilk görev Azerbaycan'da Hemedan şehrini tutmak, oradan Büyük Selçuklu Devleti'nin başkenti Rey kentine saldırmak idi.

Bizanslılar'ın seferi sırasında Alparslan Şam'da idi. Buraya gelen IV. Romanos'un elçileri savaş tehdidi ile Oğuzlar'dan Menbiç, Erciş, Malazgirt ve Ahlat'ın onlara iadesini ve kız kardeşinin verilmesini talep ettiler. Bizanslılar'ın taleplerini geri çeviren Sultan Alparslan emirlere Suriye ve Mısır'ın fethi ile uğraşmaya talimat verdi, kendisi ise ordunun temel bölümü ile düşmana doğru hızlıca ilerledi. Fırat nehrini geçerken at, deve ve ganimetin bir bölümü tahrip oldu. Gıda kıtlığı ortaya çıktığından sultan Irak askerlerini evlerine gönderdi. Onunla sadece Azerbaycan, Arran ve Horasan birlikleri kaldı.

Amid (Diyarbakir) ve Musul kentlerinden geçen sultan Güney Azerbaycan'daki Hoy ve Salmas şehirlerine gitti. Kısa süre içinde çok sayıda orduyu toplamayı başaramayacağını anlayan Sultan Alparslan hazinesini karısını ve veziri Nizamü'l-Mülk'ü Hemedan'a gönderdi. Vezire Azerbaycan'da yeni ordunu toplama konusunda görev verildi.

İbnü'l-Esir ve Sadrettin Hüseyini'ye göre bu olaydan sonra Sultan Alparslan kendi tabiliğindeki on beş bin askerle Bizanslılar'ın üstüne gitti. Rakipler birbiri ile 1071 yılı ağustos ayında görüş-

tüler. Oğuzların galibiyetiyle bitmiş bir dizi savaştan sonra sultan barış teklifi ile IV. Romanos'a elçi gönderdi. İmparator Sultan Alparslan'ın ondan korktuğunu düşünerek Sultan'ın teklifini reddetti ve barış anlaşmasının Rey'de yapılacağını söyledi. IV. Romanos'un yanıtı Sultan'ı rahatsız etti ve o, barışın imkaânsızlığını anlayarak yeni savaşa hazırlanmaya başladı. Savaş 26 Ağustos 1071 yılında Zühre denilen yerde oldu. Bizans ordusu pusuya düşerek yenilgiye uğradı. İmparator esir düştü ve sadece barış anlaşması yapıldıktan sonra serbest bırakıldı.

1072 yılında ise II. Fazl bin Şavur sultana pahalı desenli kumaşlar hediye vererek ondan Ani şehrini aldı. Aldığı şehri II. Fazl Şeddadiler hanedanının Ani kolunun kurucusu küçük kardeşi Minüçehr bin Şavur'a (1072-1118) verdi. Ani hükümdarları "Şahensah" unvanını taşıyorlardı.

Yaklaşık 1073/4 yılında IV. Bagrat'ın ölümünden sonra, II. Georgi'nin (1072-1089) hakimiyet döneminin başında Gürcü derebeyi Kldekar eristavi (derebeylik unvanı) İvane Bagvaşi kendi hükümdarına karşı çıkarak onun tabiliğindeki Gag kalesini alarak Gence emiri II. Fazl'a teslim etti. Bir süre sonra Melikşah Gürcistan'a yaklaştığında İvane onu kendi çıkarları için kullanmak ve sultanı karşılamak için oğlu Liparit'i onun yanına gönderdi. Fakat Liparit sultanın yanında kalamadı ve kaçtı. Az sonra Melikşah Gürcistan'a girerek Samşvilde şehrini zapt etti; İvane Bagvaşi ailesi ve yakınları ile birlikte ona esir düştü. Kartli'ni istila eden sultan çok sayıda esir ve ganimet elde ettikten sonra geri çekildi.

Fakat Büyük Selçuklu Devletinin giderek güçlenmesi onlarla Arran hükümdarları arasındaki müttefiklik ilişkilerini zayıflattı. Hicri 468 yılında (1075 yılı) kendi vasalları arasında güçlü devlet görmek istemeyen Oğuzlar Şeddadiler'in hakimiyetine son vermek istediler. Bu sorunun çözümü için Gürcistan'a yürüyüşten dönen Melikşah emir Sav Tigin'i büyük ordu ile Arran'a gönderdi. Yeni emir III. Fazl (1073-1088) direnmeye çalışsa da sonuçta tabi olmak zorunda kaldı. Fakat Oğuzlar ülkeyi kendilerine tam tabi kılamadılar.

Büyük Selçuklu Devleti Gence'yi kendine tabi kıldıktan sonra emir Sav Tigin yine Gürcistan yönünde hareket etti. Onunla birlikte III. Fazl, Dübeyl ve Dmanis emirleri de orduları ile birlikte yürüyüşe çıktılar. II. Georgi ordusunu toplayarak Şeki hükümdarı I. Ağsartan'ı yardıma çağırdı. Rakipler Partshisi yakınlarında savaştılar ve sonuçta Oğuzlar kendi müttefikleri ile birlikte geri çekildiler.

1088 yılında Sultan Melikşah Şeddadiler Devleti'ni kendine tam tabi kılmak için kumandanı Buğa'yı Gence'ye yolladı. Urfalı Mateos'a göre, 1087/8 yılında Melikşah'ın çoksaylı ordusu Gence'yi ablukaya aldı. Fakat Gence ordusu iyi savunma yaparak teslim olmak istemiyordu. Ve sadece kale kulesinin altında lağım kazarak onu yıktıktan sonra Oğuzlar şehri ala bildiler. Gence'ye giren Oğuzlar'ın sakinleri yağma etmesi sadece onların komutanı tarafından durdurulabildi. Alban tarihçisi Vardan'a göre 537/1088 yılında Melikşah'ın emriyle Emir Buğa, Şeddad denilen Fadluniler'den Gence'yi aldı.

Devletin arazisi Atabeylik kurumuna dönüşmüş, sultanın oğlu Muhammed ise onun ilk hükümdarı olarak atanmıştır. Bizans'ın vasalı olan Abhaz-Gürcü devleti ile mücadelede Gence'nin stratejik durumu dikkate alınarak şehirde bulundurulması vacip görülerek 48 bin kişilik ordu yerleştirilmiş, ordunun masrafı yerli halkın üzerine konmuştur. III. Fazl ve babası II. Fazl ise tutuklanmıştır.

Emir III. Fazl bir süre Çarak kalesinde saklandıktan sonra anonim Gürcü salnamesine göre Bağdat'a gönderilmiş, 1091 yılında orada vefat etmiştir.

Belirtmek gerekir ki, tüm XI. yüzyıl boyunca Güney Kafkasya'nın tarihinde aktif rol oynayan Şeddadiler Devleti Revvadiler ve Şirvanşahlar'la, Bizans İmparatorluğu, Abhaz-Gürcü ve Ermeni kralları ile savaşlar yapmıştır. Şeddadiler'in Büyük Selçuklu Devleti'nin bölgede tek müttefiki olması onların Güney Kafkasya topraklarını işgal etmesi için ortam yaratmıştır. İşte bu yüzden Şeddadiler'e özel rahbet besleyen Oğuzlar bu sülalenin komşu

topraklar hesabına kendi sınırlarını genişletmesine engel olmuyorlardı. Fakat daha sonra Şeddadiler'in kuvvetlenerek kendilerine rakip olduğunu gören Büyük Selçuklu Devleti onların hakimiyetine son vermeye karar verdi.

KAYNAKÇA

1. Azərbaycan Tarixi, VII Cilddə, II Cild (III-XIII əsrin I rübü), Məsul redaktor akademik N. Vəlixanlı, Elm, Bakı 2007.
2. Vəlixanlı N., "X əsrin ikinci yarısı – XI əsrdə Azərbaycan Feodal Dövlətlərinin Qarşılıqlı Münasibətləri və Bir Daha "Naxçıvanşahlıq" Haqqında", AMEA Xəbərləri, TFH seriyası № 3, (2001), ss. 120-129.
3. İbn-əl-Əsir, Əl-Kamil Fi-t-Tarix, Ərəb dilindən tərcümə edən M. Əfəndizadə, Azərbaycan SSR EA nəşriyyatı, Bakı 1959.
4. Şərifli M.X., "Azərbaycan IX-XII Əsrlərdə", Az. SSR EA Tarix İnstitutunun əsərləri, XII Cild (1957), ss. 31-94.
5. Sevim A., Malazgirt Meydan Savaşı, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1971.
6. Urfalı Mateos Vekayi-Nâmesi (952-1136) və Papaz Grigor'un Zeyli (1136-1162), Türkçeye çeviren Hrant D. Andreasyan, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1962.
7. Агаджанов С.Г., Государство Сельджукидов и Средняя Азия в XI-XII вв., Наука, Москва 1991. (Ağacanov S.Q., XI.-XII. Yüzyıllarda Selçuklu Devleti ve Orta Asya, İlim, Moskova 1991).
8. Агаджанов С.Г., Сельджукиды и Туркмения в XI-XII вв., Ылым, Ашхабад 1973. (Ağacanov S.Q., XI.-XII. Yüzyıllarda Selçuklular ve Türkmenistan, İlim, Aşkabat 1973).
9. Альтман М.М., Исторический очерк города Гянджи, Часть I, Издательство АН Азербайджанской ССР, Баку 1949. (Altman M.M., Gence Şehrinin Tarihsel Özeti, Bölüm I, Azərbaycan SSC İlimler Akademisinin Yayınevi, Bakı 1949).
10. Аристакес Ластивертский, История вардапета Аристакеса Ластивертского, историка XI века, Перевод с древнеармянского Т.И. Тер-Григорьяна, Научный архив Института Истории НАНА, Инвентарь № 1563, Баку 1945. (Aristakes Lastivertli, XI. Yüzyılın Tarihçisi Vardapet Aristakes Lastivertli'nin Tarihi, Eski Ermeni dilinden çeviren T.İ. Ter-Qriqoryan, Azərbaycan Milli İlimler Akademisinin İlim Arşivi, Envanter № 1563, Bakı 1945).
11. Ахмед ибн Лютфуллах (Мунаджимбаши), "Джами ад-Дувал", Перевод с арабского А. Мамедова, Труды Института Истории Академии Наук Азербайджанской ССР, Том XII (1957), сс. 205-222. (Ahmed ibn Lütfullah (Münecsimbaşı), "Câmiü'd-Düvel", Arapçadan çeviren A. Memmedov, Azərbaycan SSC İlimler Akademisi Tarih Enstitüsünün Tutanakları, XII. Cilt (1957), ss. 205-222).
12. Баратов С., История Грузии, Тетрадь III, История средних веков (от нашествия аравитян до освобождения от владычества сельджуков), С.-Петербург 1871. (Baratov S., Gürcistan Tarihi, III. kitap, Ortaçağ Tarihi (Arapların istilasından Selçukluların hakimiyetinden özgür olana dek), St. Petersburg 1871).
13. Вардан Великий, Всеобщая история Вардана Великого, Перевел Н. Эмин (с примечаниями и приложениями), Москва 1861. (Büyük Vardan, Büyük Vardan'ın Genel Tarihi, Çeviri N. Emin (notlar ve ekler ile birlikte), Moskova 1861).
14. Гусейнов Р.А., "К истории тюрков XI-XII вв. (По материалам сирязычной хроники XII в.)", Труды Института Истории Академии Наук Азербайджанской ССР, Том XII (1957), сс. 95-149. (Hüseynov R.A., "XI.-XII. Yüzyıllarda Türklerin Tarihine Dair (XII. yüzyılın Suriye dilli vakayinamesinin malzemelerine göre)", Azərbaycan SSC İlimler Akademisi Tarih Enstitüsünün Tutanakları, XII. Cilt (1957), ss. 95-149).
15. Летопись Картли, Перевод Г.В. Цулая, Мецниереба, Тбилиси 1982. (Kartli Vakayinamesi, Q.V. Tsulaya'nın tərcümesi, Metsniyereba, Tiflis 1982).
16. Лордкипанидзе М.Д., Истории Грузии XI – начала XIII века (научно-популярный очерк), Мецниереба, Тбилиси 1974. (Lordkipanidze M.D., XI.-XIII. Yüzyıllarda Gürcistan Tarihi (bilimsel popüler özet), Metsniyereba, Tiflis 1974).
17. Минорский В.Ф., История Ширвана и Дербенда X-XI веков, Ответственный редактор А.А. Али-Заде, Перевод С.Г. Микаэлян, Издательство восточной литературы, Москва 1963. (Minorskiy V.F., X.-XI. Yüzyıllarda Şirvan ve Derbent Tarihi, Sorumlu editör A.A. Ali-Zade, Çeviren S.Q. Mikayelyan, Doğu Edebiyatı Yayınevi, Moskova 1963).
18. Садр ад-Дин Али ал-Хусайни, Ахбар ад-Даулат ас-Сельджукийя (Зубдат ат-Таварих фи ахбар ал-умара вал-мулк ас-селджукийя), ("Сообщения о сельджукском государстве". "Сливки летописей, сообщающих о сельджукских эмирах и государях"), Издание текста, перевод, введение, примечания и приложения З.М. Бунятова, Наука, Москва 1980. (Sadruddin Ali al-Hüseyni, Ahbarü'd-Devleti's-Selçukiyye (Zübdetü't-Tevarih fi Ahbarü'l-Ümera ve'l-Mülüki's-Selçukiyye), («Selçuklu Devleti hakkında malumatlar»), («Selçuklu emirleri ve hükümdarları hakkında malumat veren vakayinamelerin güzideleri»), Metnin neşredilmesi, tercümesi, giriş, notlar ve ekleri yapan Z.M. Bünyadov, İlim, Moskova 1980).
19. Смба́т Спарапет, Летопись, Перевод с древнеармянского, предисловие и примечания А.Г. Галстяна, Айастан, Ереван 1974. (Sımbat Sparapet, Vakayiname, Eski Ermeni dilinden tercüme, ön söz ve notları yazan A.Q. Qalstyan, Hayastan, Erivan 1974).
20. Хэлдон Дж., История византийских войн, Вече, Москва 2007. (C. Heldon, Bizans Savaşlarının Tarihi, Veçe, Moskova 2007).

Özet

Aile büyüklerinden tevarüs etmeyle âşıklığa yönelme. Kars yöresi âşıklarında, âşıklığa başlamanın, yönelmenin en önemli sebebi âşık adayının ailesinde bu geleneğin temsilcisi bir aşığın olmasıdır. Âşık adayı ya babasının ya da yakın bir akrabasının yanında çırak olarak bulunur ve bu geleneği öğrenir. Kars yöresinde bu yolla âşıklığa yönelen pek çok âşık mevcuttur.

Kars yöresi âşıklarının genel düşüncelerine göre babasının yanında çıraklık yaparak âşıklık geleneğini öğrenenlerin, geleneği icra etmede daha başarılı olma imkânları vardır. Çünkü çırak (oğul) ustanın (babasının) yanında daha fazla kalma ve onun bilgilerini eksiksiz öğrenme şansına sahiptir. Usta (baba) da oğlu olan çırağını yetiştirmeye daha çok özen gösterir. Babasının etkisiyle âşıklığa başlayan âşıklar Âşık Şenlik, Âşık Kasım, Âşık Gülistan, Âşık Murat Çobanoğlu, Âşık Murat Karahan, Âşık Günay Yıldız, Âşık Hüseyin, Âşık Rüstem Alyansoğlu. Bunlara başkalarını da ekleyebiliriz.

Hayatı

1939 yılında Selim ilçesinin Baykara köyünde doğdu. Hüseyin Efendi ve Gülendem Hanım'ın en küçük çocuğu olan Alyansoğlu, ilkokulu köyünde bitirdikten sonra, bir süre öğretmen okuluna devam etti. Âşıklık geleneğine ilişkin ilk bilgileri yörenin âşıklarından babası Hüseyin Alyansoğlu'dan aldı.

Bir âşık adayını âşıklığa hazırlayan çeşitli faktörler söz konusudur. Çocukluk ve ilk gençlik yıllarında bir kıza âşık olma, klasik halk hikâyelerini veya hikâyeleşmiş âşık biyografilerini okuma, âşıkların bulunduğu bir ailede veya geleneğin canlı olarak yaşatıldığı bir çevrede yetişme, gurbet hayatı, yoksulluk gibi nedenlerle içinde düğümlenmiş duyguları açığa vurmaya isteyen ve kendisinde şairlik yeteneği bulunan kişilerde mesleğe yönelme, sıklıkla karşılanan bir durumdur (Oğuz, 2004:191).

Köyüne gelen bir göçebe (Yörük) kızı olan Bergüzar'a âşık olduktan sonra şiir yazmaya ve bağlama çalmaya başladı. Önce yöredeki, daha

sonra Türkiye'nin öteki yörelerindeki birçok âşıkla tanışıp karşılaşma olanağı buldu .

Kendi anlatımıyla, Kuzeydoğu Anadolu'nun ünlü âşıklarından Şenlik ve Sümmani'nin etkisinde olan Âşık Alyansoğlu, hem usta malı türkülerini hem de kendi türkülerini söyledi. 1967 yılından itibaren Konya Âşıklar Bayramına katıldı. Âşık Alyansoğlu katıldığı ilk Konya Âşıklar Bayramında şiir dalında birinci olur. Ve daha sonra katıldığı tüm âşıklar bayramında Atışma, en güzel memleket türküsü ve şiir dallarında büyük başarı gösterir. Ozan sosyal hayattan edindiği tecrübeleri de şiirlerine katmıştır. Halk şiirinin daha ziyade koşma tipi şekillerini kullanmış olduğu görülür. Öteki dallarda da birçok örnekler verdi.

Âşıklık geleneğini yurt içinde ve yurt dışında (Almanya, Hollanda, Belçika, Danimarka) devam ettirdi. Birkaç tane de çırak yetiştirdi. Bunlardan biri de yeğeni Mansur Alyansoğlu'dur. Kısa süren hayatında on beş kaset ve plak çıkardı. Ayrıca yörenin tanınmış âşıkları Murat Çobanoğlu, Âşık Şeref Taşlıova ile atışma kasetleri çıkarmıştır. Şiirleri birçok dergide (Çağrı) ve antoloji (Doğulu âşıklar) kitaplarında yayınlanmıştır. 1972–1973 yıllarında bir süre Kars radyosunda program yaptı.

Çok sayıda plak ve kaset çalışmaları bulunan Alyansoğlu, aynı yörede yetişen ve aşağı yukarı çağdaşları sayılabilecek olan Âşık Murat Çobanoğlu, Âşık Şeref Taşlıova, Âşık İlhami Demir, Âşık Sade Değer, Âşık Günay Yıldız, Âşık Arifi Ataman ve Âşık Mansur Alyansoğlu ile birçok etkinliklere katılmış ve atışmalar yapmıştır.

İyi bir hikâye anlatma yeteneğine sahip Âşık Alyansoğlu düzenlenen etkinliklerde ve köy düğünlerinde anlattığı türkölü usta malı hikâyeler: 1. *Koroğlu'nun zuhuru*, 2. *Ayvaz kolu*, 3. *Köse kolu*, 4. *Demircioğlu kolu*, 5. *Kocabeyoğlu*, 6. *Kiziroğlu Mustafa Bey*, 7. *Bağdat-Ferman kolu*, 8. *Hasan Paşa Silistre kolu*, 9. *Bolu Bey*, 10. *Demircioğlu-Halep*, 11. *Dağistan-Hazar Bey kolu*, 12. *Kenan kolu*, 13. *Kayseri*, 14. *Gürcistan*, 15. *Son kol*, 16. *Celalî Mehmet Bey kolu*. Âşık Şenlik'e ait *Selman Bey*, *Latif Şah*

ve *Sevdakâr Şah, Tufarganlı Abbas, Hasta Hasan, Kirman Şah, Necip ile Kara, Tahir ile Zöhre, Yaralı Mahmut, Emrah ile Selvi, Mihriban Sultan, Kerem ile Aslı* ve yüzün üzerinde kısa hikâye (serencam) bilmektedir.

Alyansoğlu 1975 yılında köyden Kars'a göç eder bir süre, Kars'ta bulunan Çobanoğlu âşıklar kahvesinde çalıp söyler. Alyansoğlu da yöreden göç eden âşıklar kervanına katılır ve 1980 yılında İzmir- Bayraklı'ya göç eder.

Selim Belediyesi Âşık Rüstem Alyansoğlu adına 30 Eylül - 1 Ekim 2013 tarihleri arasında 1. Uluslararası Selim Âşık Rüstem Alyansoğlu Âşıklar Bayramı ve Festivali düzenlemiştir.

Ayrıca İzmir Bayraklı Belediyesi tarafından yapılmı 75'inci yıl mahallesinde tamamlanan kültür merkezini ve içinde bulunan Âşık Rüstem Alyansoğlu Kütüphanesi hizmete açılmıştır.

Âşık Alyansoğlu 41 yaşlarında iken yakalanmış olduğu amansız bir sarılık hastalığından kurtulmayarak 21.10.1981 tarihinde arkasında eşini ve gözü yaşlı 5 çocuğunu bırakarak Hakkın rahmetine kavuşmuştur. Mezarı İzmir-Karşıyaka Serinkuyu'dadır.

Mahlas Alma

Mahlas, divan edebiyatında ve âşık edebiyatında sanatçının benimsediği, eserlerinde kendi adı yerine kullandığı takma adıdır. Âşıklık geleneğinde mahlas kullanma geleneğe bağlı bir kuraldır. Mahlasın sözlük anlamı "kurtulacak yer"dir. Sıfık, halislik, gönül temizliği anlamlarına da gelmektedir. Kendini tanıtmaya, bildirme anlamına gelen tapşırma, şiirin son dördlüğünde yer alır. Şiirin kime ait olduğunun bilinmesi ve şiirlerin karışma kaygısından doğduğu sanılan tapşırma ya da mahlas, âşıkların şiirlerinin günümüze gelmesini sağlamıştır (Ozanoglu, 1940:21-22). Âşık edebiyatı temsilcileri şiirlerinde mutlaka bir isim kullanırlar. Mahlas olarak adlandırılan bu ikinci/takma isim çeşitli yollarla edinilir. Kimi âşığa ustası tarafından, kimine rüya motifi etkisiyle gördüğü ulu kişi tarafından verilirken kimi âşıklar da mahlaslarını kendileri seçerler. Bu seçim âşığın kişiliği, mesleği, yaşadığı bölge veya bulunduğu ruhsal durumla il-

gilidir (Oğuz 2004:193). Âşık Rüstem, babasının himayesinde yetiştiğinden ve ustası olması sebebiyle âşık tarzı şiir geleneğine uyarak bütün şiirlerinde Alyansoğlu mahlasını kullanmıştır.

*ALYANSOĞLU arzumanı dosttadır,
Gözlerin nemlidir, gönlü yastadır,
Kim ne bilir bir köşede hastadır,
Perişan halımı yaz bizim ele*

Şiirleri

Âşık Alyansoğlu bütün şiirlerini hece ölçüsüyü yazmıştır. Şiirlerinin hemen hepsinde hece ölçüsünü kullanmıştır. Başlıkları şiirin rediflerinden ya da dördlüklerin sonlarında tekrarlanan dizelerden almıştır.

Âşığın üslubunun oluşmasında yetiştiği çevrenin karakter özelliklerinin ve kültürünün etkilerini görüyoruz. Ayrıca şiirlerinde mahalli kelimeler ve Kars ağız özelliklerini (Azeri-Terekeme lehçesi) görmek mümkündür (düş, tor, ceket, ogradım, pul, akça, ezzinem). Şiirlerinde yarım, tam, zengin ve cinaslı kafiyeler kullanmıştır. Şiirlerinde genellikle aaaa, abab, aab kafiyeleri kullanmıştır. Şiirlerinde ağırlıklı olarak gurbet, yoksulluk, cumhuriyet gibi konuları işledi.

*Bir Mustafa Kemal, bir cumhuriyet,
Göğsümüzde cıvıl cıvıl hürriyet,
Bir nazlı bayrağım, bir de milliyet,
Hedefim, menzirim, yolum Atatürk.*

Âşığın şiirlerinde yer alan konulardan biri de din ve tasavvuttur. Allah aşkı, ibadet, dinin büyüklüğü, peygamber sevgisi gibi konular şiirlerinde yer alır. Âşığın dinî konudaki hassasiyeti ve dinî yaklaşımı şiirlerinde çok önemli bir yer tutar.

*Mevla emreyledi levh-i kaleme
Melekleri boyun eğdi selama
Nur-u didarına vardı kelâma
Musa nerde asa nerde Tur nerde*

Bacanağım Azrail

İslam inancının dört büyük meleğinden biri olan Azrail, Allah (c.c) tarafından tüm canlıların canını almakla görevlendirilmiştir. Azrail'i rüyasında gören Âşık Alyansoğlu, Azrail ile bacanak olur.

Âşık Rüstem Alyansoğlu'nun yeğeni Âşık Mansur Alyansoğlu "Amcam bir gece rüyasında Azrail'i görür. Azrail, canını almaya geldiğini söyler. Amcam da benim canımı alma bana on yıl müddet ver, sana baldızımı vereyim, der. Böylece rüyasında Azrail ile bacanak olurlar. Ve 21 Ekim 1971 tarihinde "BACANAĞIM AZRAİL"e isimli türküyü yazar. Bizim de "Dedik belki bacanak unuttu" sözünden maksadımız budur. Azrail'i rüyasında gördüğü günden ölümüne kadar tam on yıl geçmiştir. Ölüm tarihi 21 Ekim 1981'dir."

BACANAK

Bacanağım Azrail'e mektubum,
Zalim zulüm olanları gel götür,
Değme yirmi beşe, değme otuza,
Yaşı doksan olanları al götür.

Gizli gizli kapıları pusanı,
Al tez götür kocasından küseni,
Saç uzatıp bıyığını keseni,
Erkeklikten yılanları al götür.

Sen geldin yanıma gece yarısı,
Hayat bir çiçektir ben de arısı
Altı çocuğu var iki karısı
Gözü elde olanları al götür.

Seninle Bacanak oldum ne diye,
ALYANSOĞLU canı sana hediye,
Namaz kılmak için gider camiye,
Ayakkabı çalanları gel götür.

Âşık Alyansoğlu bu türküyü kalabalık bir mecliste söylediği zaman orada bulunan yaşlılar alınganlık yapardı.

Yurdundan uzak kalmak bazen âşıklarımızın gönlünü kor ateşi gibi yakar. Saz şairleri, tıpkı âşk, tabiat, yiğitlik temalarında olduğu gibi gurbet temasında da birbirlerini etkilemişler, bu temayı işlerken ortak bir tavır takınmışlardır. Hemen hepsi de gurbeti istenmeyen, kötü, çile çekilen, ağlatan, dönüşü olmayan bir yer olarak görmüşlerdir.

"Almanya'nın bir şehrinde yılbaşını kutlarken ben bir masada oturmuştum. Önümde bir kalem ve defterim bulunuyordu. Türk işçileri yılbaşını kutlarken ben de eve bir tebrik yazdım. Bakalım tebrikin arkasına ne yazdım:

*Gurbet elde boynu bükük
Vatan sende ölseydim
Gözüm yaşlı gömlek sökük
Vatan sende ölseydim*

*Kan karışık gözyaşında
Her gece vatan düşünde
Dedim ne olur yılbaşında
Vatan sende olsaydım.*

*Alyansoğlu günü zar'la
Bülbül gibi intizarla
Anam babam yavrularla
Vatan sende olsaydım."*

Eserlerinden Bazıları

DOYMUYOR BU KARA TOPRAK

Bunca gelip gidenleri
Koymuyor bu kara toprak
Nice canları yedi de
Doymuyor bu kara toprak
Bunca çalıştığım boşa
İsmi yazarlara taş
Ne ağa der ne de paşa
Saymıyor bu kara toprak

Alyansoğlu'yum ozanım
Asıl senmişsin mekânım
Çok bağırdım ala canım
Duymuyor bu kara toprak

TOPRAK

Uğraştım toprakla yaptım bir güreş,
Kol verdi yüzüme güldü her zaman.
Kaldırdım ayağım bastım yüzüne,
El verdi yüzüme güldü her zaman.

Kuma kattım eleklerden eledim,
Gözyaşımı üzerine çiledim.
Höllük yaptım kundaklara beledim,
Dil verdi yüzüme güldü her zaman.

Benim yüzüm aktır onunki kara,
Çok âşık üstünde çekilmiş dara,
Çamur yaptım vurdum taş duvara,
Gül verdi yüzüme güldü her zaman.

Bazen bostan oldu, bazen bağ oldu,
Bazen al giyindi, bazen ağ oldu.
Bazen derya oldu, bazen dağ oldu,
Yol verdi yüzüme güldü her zaman.

Benim senin dostun bil ki gerçekten,
Farkın yoktur asla gülden çiçekten.
Bir kovan arıdan bir tek petekten,
Bal verdi yüzüme güldü her zaman.

Yine uydum Alyansoğlu'm arzuma,
Velhasılı katılırsın nazıma,
Konuştum içlendim iki gözüme,
Sel verdi yüzüme güldü her zaman .

BAYRAM GÜNLERİNDE

Komşular birbirisine,
Vara bayram günlerinde.
Açılan dil yarasını,
Sara bayram günlerinde.

Bayram günü arzusunu,
Unutsunlar sızısını,
Dertli anam kuzusunu,
Sara bayram günlerinde.

ALYANSOĞLU şiir düzdü,
Düzdükçe gözyaşı süzdü,
Kıbrıs'a bir tebrik yazdı,
Vara bayram günlerinde

DÖNDÜ

Bana derler kederin yok,
Yanık bağrım taşa döndü.
Gecelerim hayal oldu,
Gündüzlerim düşe döndü.

Yüküm gider kervan gibi,
Gülmeyen bezirgân gibi,
Dünya bir merdiven gibi,
Yollarım yokuşa döndü

ALYANSOĞLU yok imkânım,
Suyu bitmiş değirmenim,
Ne evim var ne mekânım,
Bir yuvatsız kuşa döndüm.

NERDE

Cahil insan ile edersen pazar
Maya nerde zarar nerde kâr nerde
Gün gelir ki dostu dostunan üzer
Selam nerde sabah nerde sır nerde

Mevla emreyledi levh-i kaleme
Melekleri boyun eğdi selama
Nur-u didarına vardı kelâma
Musa nerde, asa nerde, Tur nerde

ALYANSOĞLU derler boş geçti zaman
Eyüp'e dert verdi Yusuf'a zindan
Hızır'a aşk verdi Yunus'a umman
Balık nerde, Yunus nerde, tor nerde

YOKSULUN

Dünyaya gelmeden felek peşinde,
Asla hiç güler mi yüzü yoksulun.
Bir lezzet görmedi tatlı aşında,
Kurumuş temelden tuzu yoksulun.

Durmadan baktırır her gün falına,
Saat bulmaz kayış bağlar koluna,
Beş kuruş getirip versen eline,
Tutmaz eli, görmez gözü yoksulun.

Yastığı şapkadır, ceket yorganı,
Yavan ekmeğidir kuru soğanı,
Bir çuvalı vardır bir de urganı,
Kaldırmaya tutmaz dizi yoksulun.

ALYANSOĞLU bu ahvale erilmez,
Dolu vurdu çiçekleri derilmez,
Her ne söylenirse kulak verilmez,
Yalan olur doğru sözü yoksulun.

GEL GEL

Yaz bahar ayında arzu eyledin
Bir de bizim elin kışına gel gel.
Hasta düştüm üzerime gelmedin,
Ben ölürsem boşu boşuna gel gel.

Çaldıkça sazımı artar kederim
Demek böyleymiş benim kaderim
Dört kaptanlı bir gemide giderim
Dostların seyreder peşine gel gel.

Dertli âşık seni bekler burada
Bu gidişle eremedim murada
Gelip sorsan Alyansoğlu nerede
Baykuş konmuş mezar taşıma gel gel.

Kültür Bakanlığı Elazığ Kitap Satış Mağazasındaki görevimden 1 Ocak 1995 tarihinde istifa edip ayrıldıktan sonra zamanımın büyük bir kısmını yönetim kurulu üyesi olduğum Elazığ Musiki Cemiyetinde geçirmeye başlamıştım.

İstanbul ve Ankara'dan sonra Türkiye'nin 1987–1995 tarihleri arasında en fazla kitap satılan şehri (yıllık ortalama 70.000) olmanın gururunu yaşarken birden bire Kültür Bakanlığı ile Elazığ Belediyesinin adeta iş birliği yaparcasına önce bakanlık tarafından sözleşmem feshedildi. Ardından da Elazığ Belediye Meclisinin almış olduğu tahliye kararı ile görevimden sessizce ayrılmak zorunda kaldığım bir kültür yuvasından sonra geçmişî başarılarla dolu bir başka kültür kuruluşumuzda hayata yeniden merhaba diyebilmek kırgınlığımı biraz olsun azaltmıştı. Elazığ Musiki Cemiyetinde de güzel işler yapmaya devam ettik. Bu güzide kuruluşumuzdaki aktif görevim Manas Yayıncılık'ı kuruncaya kadar devam etti.

Kültür Bakanlığı Kitap Satış Mağazasında tamamen sivil bir anlayış ile ortaya koyduğumuz yoğun çalışma temposu Musiki Cemiyetinde de aynı şekilde devam ettiği için günlük hayatımızda herhangi bir değişiklik olmamıştı. İmza günleri, sergiler, söyleşiler ve kitap fuarlarının yanı sıra bin bir itina ile inşa edip Türk dünyasına armağan ettiğimiz Hazar Şiir Akşamları ile Elazığ insanına sunduğumuz faaliyetler, yerini şehrimizin gündemine taşımaya çalıştığımız eğitim hizmetlerine, konserlere, festivallere, bilimsel toplantılara, kulluylara bırakmıştı.

Benim de artık bütün zamanım Elazığ Musiki Cemiyetinde geçmeye başlamıştı. Başkanımız Nihat Kazazoğlu başta olmak üzere Tahsin Öztürk, Necat Kırat, Recep Bağcı, Adnan Çamlıbel, Kenan Çımtay, Doğan Sever, Muzaffer Tan, Atilla Demirbaş, Fethi Açıkgöz, Mehmet Demir, Numan

Tuncer, Ali Yeşilgül, Feti Ahmet Deniz, Niyazi Atıcı, Remzi Pirinç, Yurdal Demirel ve isimlerini bu satırlarda anamadığım onlarca arkadaşımız ile birlikte zor, meşakkatli ancak bir o kadar da zevkli bir çalışma ortamının heyecanını paylaşıyorduk.

Ağustos ayının son haftasındaydık. Bir cuma günüydü, öğlenden sonra Musiki Cemiyetine uğradığımda idare amirimiz İbrahim Tufan, Devlet Kitapları Bölge Şefi Günerkan Aydoğmuş'un beni aradığını söylemişti. "Çok önemliymiş, mutlaka aramanı istedi", deyince telefonu çevirip Günerkan Bey ile görüşmüştüm. Ağabey, hayırdır beni aramışsınız dediğimde Günerkan Bey, heyecanlı bir ses tonu ile hemen daireye gelmelisin, çabuk gel, bütün arkadaşlarımız burada, seni bekliyoruz demişti. Bu davet üzerine Cemiyetten ayrılıp o tarihlerde şair ve yazar arkadaşlarımızın sık sık uğradıkları bir mekân olan Devlet Kitapları Bölge Şefliğine gitmiştim. Günerkan Aydoğmuş, Şeref Tan, R. Mithat Yılmaz, Bedrettin Keleştimur, A. Murat Kuşçubaşı, Nazım Payam, Mahir Gürbüz, Yurdal Demirel, Ömer Kazazoğlu, Hasan Özçam ve Mahmut Bahar bir araya gelmiş Fırat Şiir Akşamları'nın geleceğini tartışıyorlardı. 1992 ve 1993 yıllarında Kültür Bakanlığı Elazığ Kitap Satış Mağazasında başarıyla gerçekleştirdiğimiz bu faaliyet, 1994 yılında benim bu kitabeviden ayrılmam söz konusu olduğu için yapılamamıştı. Arkadaşlarımız haklı olarak endişelerini dile getiriyorlardı. Şeref Ağabey o tarihlerde Fırat Havzası Gazeteciler Cemiyetinin başkanlığını yürütüyordu. Söz isteyip demişti ki geçen hafta Sivrice'ye gitmiştim. Hazar Gölü'nün kıyısında Türkiye Petrollerine ait güzel bir tesis bulunuyor. Bu tesisleri ilçenin yöneticileri ile birlikte gzedik. Onlara Fırat Şiir Akşamları'nın bu güzel mekânda yapılabileceğini söyledim. Olur, dediler. Şener kardeşimiz de bu işi üstlenirse faaliyet yeniden yapılır, sözleriyle çıkış yolunu göstermişti. Arkadaşlarımızın sevinçle karşıladığı bu güzel

öneriyi Hazar'ın kıyısında yapılması iyi olur fakat ben bu faaliyette görev almak istemiyorum, diyerek cevapladığımda “Devlet Kitaplarında” buz gibi bir hava esmişti.

O gün bütün duygusallığım üzerimdeydi. Şair dostlarımız benim biraz kırgın olduğumu anlamışlardı. Müsaade isteyip ayrılmak istediğimde Şeref Ağabey'in beklersen birlikte çıkarız, sözleri havayı biraz olsun yumuşatmıştı. Olur, deyip bir süre daha kaldıktan sonra Şeref Ağabey ile birlikte Devlet Kitaplarından ayrılmıştık. Evlerimiz Hastane Caddesi'ndeydi. Yol boyunca hiç konuşmadan yürüdüğümüzü hatırlıyorum. Vedalaşıp ayrılırken “Şener bu sorumluluğu sen üstleneceksin. Merak etme zorlukları hep birlikte aşacağız”, dedikten sonra bir sokak ötedeki evine doğru ağır adımlarla yürüyüp gitmişti.

Pazartesi günü Şeref Tan, Nihat Kazazoğlu ve Bedrettin Keleştimur ile birlikte Sivrice'ye gidip yetkililerle görüşmelerde bulunduk. Hazar Gölü'nün kıyısına indik. Şeref Ağabey haklıydı, şiir akşamları bu güzel mekânda yapılmalıydı ve Fırat Şiir Akşamları yerine Hazar Şiir Akşamları olarak devam etmeliydi. Sonradan arkadaşlarımızın da onaylayacağı bu düzeltmeyi yaptıktan sonra ilçeden ayrılmıştık.

Artık her şeyi bir tarafa bırakıp bütün gücümüz ile Hazar Şiir Akşamları'na sarılmıştık. Bu gelişme arkadaşlarımız arasında büyük bir memnuniyetle karşılanmıştı. Şeref Ağabey 4 Eylül tarihli Yeni Çağ gazetesindeki başmakalesinde bu memnuniyetini şu satırlarla ifade etmişti: “Kültür Bakanlığı Kitap Satış Mağazasındaki görevinden ayrıldıktan sonra, uzun bir süre sessiz kalan Şener Bulut, Hazar Şiir Şöleni'ni yeniden üstlenerek sessizliğini bozdu. Şener Bulut'u yeniden harekete geçiren şey, herhalde oğlu Metehan'ın dünyamıza teşrifleridir.” Ağustos ayının son haftasında dünyaya gelen büyük oğlumuz Metehan ile elbette bir mutluluk yaşamıştım ancak bu görevi kabul etmemdeki asıl neden dünyadaki siyasi ve diplomatik şartların, yeniden tarih sahnesine çıkardığı Türk dünyasının,

edebî varlığını kucaklayan bir ulvi düşünceyi Hazar Şiir Akşamları ile ortaya koyma arzusudur.

Hafta boyunca çalışmalarımız devam etti. Önce düzenleme kurulunu oluşturmuştuk. Bu heyette o tarihlerde Fırat Havzası Gazeteciler Cemiyeti Başkanı olarak görev yapan Şeref Tan, İl Kültür ve Turizm Şube Müdürü Tahsin Öztürk, Elazığ Musiki Cemiyeti Başkanı Nihat Kazazoğlu, Elazığ Devlet Klasik Türk Müziği Koro Şefi Celil Mataracı, Elazığ Devlet Klasik Türk Müziği Koro Müdürü Naci Sönmez, Fırat Üniversitesi öğretim üyeleri Yrd. Doç. Dr. Ramazan Korkmaz, Okt. Tarık Özcan, Fırat Üniversitesi Basın ve Halkla İlişkiler Sorumlusu Recep Bağcı, gazeteci İrfan Arslan ve Fırat Üniversitesi Tarih Bölümü Öğrencisi Yurdal Demirel gibi değerli isimler görev almışlardı. Bu isimler arasında faaliyetin hemen hemen bütün aşamalarında bizimle birlikte olan dost insan R. Mithat Yılmaz'ı da bu satırlarda özel olarak anmak isterim. Hazar Şiir Akşamları bir yıl aradan sonra 22-25 Eylül 1995 tarihlerinde yeniden yapılacaktı.

Hayatını Doğu Türkistanlı kardeşlerimizin bağımsızlığına adanmış İsa Yusuf Alptekin'i Hazar Şiir Akşamları'na “onur konuğu” olarak davet etmek istiyordum. Bu düşüncemi önce Şeref Ağabey ile paylaşmış ve Ahmet Kabaklı Hocayı ikna edebilirim gelir, demiştim. Bu haber kısa zamanda kültür ve sanat çevrelerinde duyulmuş ve büyük bir heyecan yaratmıştı. Henüz bir davet bile yapılmamışken İsa Yusuf Alptekin'in Elazığ'a geleceği haberi kamuoyunda umutlu bir beklenti meydana getirmişti.

Kabaklı Hoca ile güzel bir diyalogumuz vardı. Son zamanlarda düzenlediğimiz her faaliyette hiç ihmal etmeden Hocamızı arıyor ve tavsiyelerini almaya çalışıyordum. 17-19 Aralık 1993 tarihlerinde düzenlediğimiz Fırat Şiir Akşamları'na katılmış ve gazetede köşesinde övgü dolu satırlarla değerlendirmelerde bulunmuştu.

Bir akşam saatinde evinde olacağını düşünerek telefonunu çevirdiğimde o zarif ifade tarzı ile “buyurunuz sizi dinliyorum”, demişti. Kabaklı Hoca'ya

Hazar Şiir Akşamları hakkında detaylı bilgi sunduktan sonra, “Hocam, siz de uygun görürseniz Doğu Türkistan davasının büyük lideri İsa Yusuf Alptekin’i onur konuğu olarak Elazığ’a davet etmek istiyoruz”, demiştim. “Hastaneye yatırmışlar, gelmesi çok zor”, dedikten sonra da eklemişti “Şener evladım, İsa Yusuf Bey artık çok yaşlandı, böyle toplantılara katılamıyor.” Ben ısrarımı sürdürüyordum “Hocam hiç yormayacağız, doktorlarımız hep yanında olacaklar. Bu toplantı onu çok mutlu edecektir.” Bu son sözlerimle Kabaklı Hocayı birazcık da olsa ikna etmeyi başarmıştım. Ancak Hocanın tereddütleri vardı. 94 yaşında, yaşlı ve hasta bir insanın seyahat etmesi hele de önemli bir toplantıya katılması oldukça riskli bir durumdu. “Peki”, dedi “ben bir görüşeyim, sağlığının en son durumunu bir öğreneyim de ondan sonra davet konusuna karar veririz.” Aradan birkaç gün geçtikten sonra Kabaklı Hoca’mızı tekrar aramıştım. Kabaklı Hoca “Oğlu Arslan Bey ile görüştüm. Hastaneden eve getirmişler ancak doktorların gözetiminde tedavisi devam edecekmiş, davet hususunu Arslan Alptekin’e anlattım. Arslan Bey, bana Hocam, babam bu hasta hâliyle seyahat edebilir mi bilemiyorum, dedi. Şener evladım sen yarın Arslan Beyi ara ve kendisini teferruatlı olarak bilgilendir...” dedi. Kabaklı Hoca’nın bu son ifadeleri beni oldukça heyecanlandırmıştı. İsa Yusuf Bey’in Elazığ’a gelmesi konusunda bir umut ışığı doğmuştu.

Ertesi gün öğlene doğru Arslan Alptekin’i aradım. İsa Yusuf Bey’i Hazar Şiir Akşamları’na onur konuğu olarak davet ettiğimizi bildirerek düzenleyeceğimiz bu faaliyet hakkında kendisini uzun uzun bilgilendirdim. Arslan Bey bu davetimizden pek memnun olmuştu. Ancak hasta babasının bu seyahati kaldıramayacağını söylüyordu. “Şener Bey davetinizi babama bilhassa iletteğim, inşallah hayırlısı olur”, deyip telefonu kapatmıştı.

İsa Yusuf Alptekin’in sağlığı hakkında her gün Arslan Bey’i arayarak bilgi alıyordum. Davetimiz, İsa Yusuf Bey’e oğlu Arslan Bey tarafından

ulaştırılmıştı. Elazığ’a gelmeyi çok arzu ettiğini söylemişti. Ancak, Arslan Bey endişeliydi. Çünkü doktoru, onun bu seyahati yapmasına pek sıcak bakmıyordu. Ve nihayet faaliyetin yapılmasına bir hafta kala Arslan Bey ile yaptığımız bir telefon görüşmesinde İsa Yusuf Alptekin’in Elazığ’a geleceği müjdesini almıştık.

Eylül ayının ikinci haftasına girdiğimizde Hazar Şiir Akşamları ile ilgili hazırlıklarımızı tamamlamıştık. Doğu Türkistan davasının büyük lideri İsa Yusuf Alptekin, Hazar Şiir Akşamları’na onur konuğu olarak katılacaktı. Türk Edebiyatı Vakfı Başkanı Ahmet Kabaklı, ünlü bestekârimız Avni Anıl, İLESAM Başkanı Yahya Akengin, Türkiye Yazarlar Birliği Başkanı Mehmet Doğan, değerli şairlerimiz Mehmet Çınarlı, Ali Akbaş, Dilaver Cebeci ve Muzaffer Özdağ’ın programa katılmaları kesinleşmişti. Elazığ’dan katılacak şairlerimizi de belirlemiştik. Şeref Tan, R. Mithat Yılmaz, Bedrettin Keleştimur, Şükrü Kacar, Gazi Özcan, Abdülkerim Baltacı, Günerkan Aydoğmuş, Hasan Özçam, Ozan Taşdemir, Hüseyin Poyraz, Etem Yalın, Mahir Gürbüz, Nazım Payam, Nurettin Büyükbaş ve Yusuf Dursun, Hazar’da yapacağımız bu ilk şölenin misafiri olacaklardı.

Konuklarımızı 22 Eylül Cuma günü Malatya’da karşılayacaktık. İsa Yusuf Alptekin’in onur konuğu olarak Hazar Şiir Akşamları’na katılacağı haberi Malatya’da da duyulmuştu. İnönü Üniversitesi Tarih Bölümü Başkanı Doç. Dr. Salim Cöhce bu karşılamaya öğrencileriyle birlikte katılacaklarını ve tarih bölümü olarak konuklara bir yemek vermek istediklerini bildirmişti. Şeref Tan, Nihat Kazazoğlu, Muzaffer Tan ve Recep Bağcı ile sabah erken saatlerde Musiki Cemiyetinde buluştuk. Nihat Ağabey bu karşılama için Cemiyetin halk oyunları topluluğunu da hazırlamıştı. Şeref Ağabey, biran evvel yola çıkmamız konusunda bizi uyarıyordu. Yarım saatlik bir gecikme ile yola çıkmıştık. Nihat Ağabey’in büyük bir ustalıkla kullandığı aracımız yolun virajlı olmayan bölümlerinde hız sınırlarını zorlayan bir süratle

Malatya'ya doğru ilerliyordu. Uçak saat 11.30'da alana indiğinde biz de havaalanına ulaşmıştık. Meydan müdürüne durumu izah edip arkadaşlarımız ile birlikte nefes nefese içeriye girdiğimizde uçak aprona daha yeni girmişti. Bir müddet sonra uçağın kapıları açıldı. İsa Yusuf Alptekin, sürekli hizmetinde bulunan Doğu Türkistanlı kardeşimiz Şah Halil Bozkurt'un desteği ile uçaktan iniyordu, hemen yanı başında oğlu Arslan Alptekin refakat ediyordu. Onların arkasından da Ahmet Kabaklı, Mehmet Çınarlı, Avni Anıl, Ali Akbaş, Mehmet Doğan, Muzaffer Özdağ, Dilaver Cebeci ve Yahya Akengin görünmüşlerdi.

Öğrenci kardeşlerimiz demet demet çiçeklerle ve sıcak tebessümlerle uçağın merdivenlerinden inen VIP salonuna doğru yürüyen konuklarımızı karşıladılar. Önce klarnet sesi duyuldu hemen ardından da ünlü sanatçımız Hıdır Sezgin'in davul sesi meydanda yankılandı. Halk oyunları topluluğumuzun sergilediği oyunları izlerken Destan Şairimiz Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'nun o güzel dizeleri gönlümüze doluyordu:

*Ses gelir Maverâ'dan "hey hey" de bre Gakgoş
Hey hey! Ahfâd uyana ecdad vecde gele vur
Dilinde meşk olanın neler gelmez içinden
Yoruldu dememe Hıdır biraz daha hele vur.*

İsa Yusuf Bey, uzun ve çileli bir mücadelenin yorgunluğuyla gelmişti. Doktorların uyarısını dikkate almamıştı. Yaşlı bedenini saran acılara aldırmadan rahatsızlığını hiçe sayarak katlanmıştı bu yolculuğa. Bir müddet VIP salonunda istirahat edildi. Şeref Ağabeyi, İsa Yusuf Alptekin ve Ahmet Kabaklı ile birlikte Nihat Kazazoğlu'nun kullandığı özel bir araca bindirmiştim. Hep birlikte hareket ettik. İlk durağımız İnönü Üniversitesi olmuştu. Misafirlerimiz Rektör Prof. Dr. Mehmet Yücesoy, Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Eyüp Aktepe, Tarih Bölümü Başkanı Doç. Dr. Salim Cöhce, dekanlar ve öğretim üyeleri tarafından sıcak bir ilgiyle karşılanmışlardı. Davet edildiğimiz öğlen yemeğine Malatya vali yardımcıları da katıldılar. Yemekten sonra Salim Hoca'mızın davetiyle Tar-

ih İhtisas Kütüphanesine gidildi. Üniversitenin merkez kütüphanesi henüz hizmete geçmemişken Salim Hoca ve arkadaşları özel gayretleriyle Tarih İhtisas Kütüphanesini kurmuşlardı. Kitap sayısı kısa zamanda 35.000'e ulaşan bu kütüphanede İsa Yusuf Bey, Kabaklı Hoca ve Mehmet Çınarlı'nın doyumsuz sohbetleri ile zamanın nasıl akıp geçtiğini fark edemedik.

Konuklarımızı Karayolları 8. Bölge Müdürlüğü'nün misafirhanesine yerleştirip lobiye indiğimizde hepimiz mutlu olduk. Şeref Tan, Tahsin Öztürk, R. Mithat Yılmaz, Naci Sönmez, Celil Mataracı, Recep Bağcı, Günerkan Aydoğmuş, Bedrettin Keleştimur, Yurdal Demirel, Cemil Kabaklı ile Muzaffer Tan da orada bulunuyorlardı. Misafirlerimiz için çok güzel bir karşılama yapılmıştı. Malatya'dan Elazığ'a İsa Yusuf Bey ile aynı araçta seyahat eden Şeref Ağabey onunla yolda ne konuştuklarını bize pek anlatmak istememişti. Ancak misafirhanede çaylarımızı yudumlarırken bir dosyanın arasına koymaya çalıştığı şiir dikkatimi çekmişti. "Fırsat bulursam akşam onun huzurunda okumak istiyorum", demişti. "Ağabey lütfen okur musunuz?", diye ısrar ettiğimizde inci taneleri gibi kâğıda dökülen bu şiiri ilk defa orada dinleme bahtiyarlığını yaşamıştık.

*Arifesindeyiz kutlu bir günün
Yarın şirin Sivrice'de şölen var
Muhasebesini yaparsak dünün
Hesabını ak alınla veren var.*

*Yılıksını yaylasında yaymadan
Anayurt'un kucığına doymadan
Dikilmiş ak tuğu yere koymadan
"Göç göç " diye keçe evi düren var.*

*İçip Altayların ak havasını
Himalayaların görüp "IS"ını
Doğu Türkistan'ın hak davasını
İsa Yusuf Alptekin'ce süren var.*

Konuklarımız odalarında istirahat ederken biz de arkadaşlarımız ile birlikte sohbetimize de-

vam ediyorduk. Bir süre sonra Ali Akbaş ve Dilaver Cebeci aramaza katıldı. Daha sonra Yahya Akengin, Muzaffer Özdağ, Mehmet Doğan ile Arslan Alptekin'in de gelmeleriyle hep birlikte misafirhanenin bahçesine geçildi. Arslan Bey, babasının bir hayli yorulduğunu ancak çok memnun ve mutlu olduğunu söylüyordu. İlaçlarını verdikten sonra hemen uyudu birazdan odaya çıkıp tekrar bakacağım. Akşam yemeğinin saat 18.30'da olacağını hatırlattığımda o zamana kadar hazır oluruz demişti.

Nihat Ağabey ile birlikte İsa Yusuf Bey'in odasına çıktığımızda çapanını giyinmiş, başında çim dopbası olduğu hâlde koltuğunda oturuyordu. Yıllar önce geçirdiği bir trafik kazasından sonra gözlerinden rahatsızlanmıştı. Arkadaşlarımızla birlikte dış dünyayı ancak gönül gözüyle görebilen bu asırlık çınarın uzattığı eline saygıyla eğilip öptük ve "Elazığ'a hoş geldiniz" dedik. "Teşekkür ediyorum, teşekkür ediyorum, sizlere minnettarlığımı bildiriyorum." deyip bizi büyük bir nezaketle karşılamıştı. O mütevazı odasında program hakkında kendilerine detaylı bilgiler sunmaya çalıştım. Beni dikkatle dinleyip sonra da akşam katılacağı toplantıda kimlerin konuşma yapacağını sormuştu. "Efendim bu akşam Elazığ halkı büyük bir merak içerisinde sizin yapacağınız konuşmayı bekliyor." dediğimde "eksik olmasınlar, inşallah onların teveccühüne layık olurum, Allah razı olsun." demişti. Arslan Alptekin'in biz hazırız hatırlatmasını yapınca da misafirhaneden ayrılıp Fırat Üniversitesi tarafından verilen akşam yemeğine katılmıştık.

İsa Yusuf Beyi, Elazığ'da bulunduğu süre içerisinde Cemiyet Başkanımız Nihat Kazazoğlu'nun aracı ve yine o tarihlerde şube müdürü olan Kültür ve Turizm müdürümüz Tahsin Öztürk'ün taksisi ile ulaşım hizmeti vermeye çalışmıştık.

Fırat Üniversitesi Atatürk Konferans Salonu'na vardığımızda saatler 20.00'yi gösteriyordu. Arslan Alptekin ile Ramazan Korkmaz hocamızın yardımlarıyla salona giren İsa Yusuf Alptekin'i dakikalarca süren bir alkış sağanağı ile karşılamıştık.

Hazar'ın kıyısına taşıdığımız bu tarihî faaliyetin sunuculuğunu Fırat Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığında uzman olarak görev yapan hayat yoldaşım Saniye Bulut yapacaktı. Toplantının açılış konuşmasını yapmak üzere Fırat Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Eyüp G. İspir kürsüye davet edildi. Daha sonra da Şeref Tan büyük dava adamına ithaf ettiği şiirini okudu.

"İsa Yusuf Alptekin ve Doğu Türkistan Davası" paneli muhteşem bir atmosferde başlamıştı. Ahmet Kabaklı Hoca oturumu yönetmek için sahneye davet edildiğinde heyecanlıydı. Türkistan davasının abide şahsiyetine gösterilen yoğun ilgi onu oldukça duygulandırmıştı. İsa Yusuf Bey'in uluslararası platformlarda Doğu Türkistan davasını nasıl savunduğunu örnekler vererek anlatmış ve onun bilge şahsiyetine dikkatlerimizi çekmişti.

"İsa Yusuf Bey, Türk dünyasının akıl elçisidir. Doğu Türkistan ile ilgili çok şey yazdım ama esas kaynak kendisidir. İsa Yusuf Alptekin gibi mürşitler olmasa ben ne Doğu Türkistan'ı ne de diğer Türkistan'ı yazabilirdim." ifadelerini kullanmıştı.

Doç. Dr. Salim Cöhce, Dünya nüfusunun 1/5'inin Çinli olduğunu, Çin'in nüfus baskısının dışında teknolojik atağı ile de büyük gelişme içerisinde olduğunu dile getirerek sürdürdüğü konuşmasında bize tarih sayfalarından bilgiler aktarmıştı.

Mehmet Doğan, Türkistanlı çok değerli bir şahsiyetin Hazar Şiir Akşamları'na onur konuğu olarak davet edilmesinin çok isabetli olduğunu ifade ederek devam ettiği konuşmasında "asrımızla yaşıt olan İsa Yusuf Bey'in yüzüne bakarak mazlum milletler hakkında ciltlerce kitap okumuş gibi oluyoruz." demişti.

Muzaffer Özdağ, meseleyi stratejik bir boyutta değerlendirmeye çalışmış ve Çin'in Doğu Türkistanlı kardeşlerimize karşı sergilediği hukuk dışı uygulamaları dünya gündemine daha etkili bir şekilde anlatmalıyız, şeklinde bir görüş ileri sürmüştü.

Kabaklı Hoca, Türk dünyasının asırlık çınarı İsa Yusuf Alptekin'i sahneye davet ettiğinde bütün salon ayağa kalkmıştı. 94 yaşında ağır adımlarla kürsüye doğru yürümeye çalışan o muzdarip insanı doyasıya alkışlayan davetlilerden birçoğunun gözyaşlarına hâkim olamadıklarına şahit olmuştuk.

Zulüm, gasp ve işkencelere maruz kalan vatani -atalar yurdumuz- Doğu Türkistan'ın esir, aç ve müstemleke durumunu etkili hitabetiyle anlatmaya başladığında koca salon bir anda sessizliğe bürünmüştü. Doğu Türkistanlı kardeşlerimizin fedakâr, vefakâr lideri sağlık sorunlarını umursamadan geldiği Elazığ'da adeta bir veda konuşması yapıyordu. Bizi önce Doğu Türkistan'da buldukları mücadele günlerine götürdü. Kaşgar'da Saylık köyünde ailesiyle yaşadığı çocukluk döneminin zorluklarını anlattı. Sovyet hâkimiyetinde, Çin hâkimiyetinde yaşanan baskı ve insanlık dışı uygulamalara karşı dünyanın seyirci kalmasını tarihî bir ayıp olarak nitelendirdi. Mesut Sabri Baykuzu ile Osman Batur'u rahmetle yad etti. Güçlü hafızasıyla yurdundan ayrılmak zorunda kaldığı çileli günlerini yeniden hatırladı. O zorlu yolculukta ailesiyle birlikte Himalaya Dağlarını geçmeye çalışırken büyük kızı Yalkın ile onlarca Doğu Türkistanlı'nın hastalanıp öldüklerini... Keşmir'de Mehmet Emin Buğra ile birlikte verdikleri mücadeleyi ve nihayet 1952 yılında Türkiye'ye gelişlerinin hikâyesini adeta nefeslerimizi tutarak dinlemiştik.

İsa Yusuf Bey, Elazığ'da yaptığı bu tarihî konuşmasında; "Doğu Türkistan'da yaşayan kardeşlerimizin içler acısı durumunu bütün dünyaya bir kere daha haykırmıştı. Benim, Doğu Türkistan'daki kardeşlerim bugün tarih sahnesinden tamamen silinmemek için ölüm kalım mücadelesi vermektedirler. Barışçı yollarla hak arayan vatandaşlarımız bölücü ve halkın birliğini parçalamaya çalışan kötü niyetli insanlar olarak itham edilmekte, hapsedilmekte, işkenceye tabi tutulmakta ve idam cezalarına çarptırılmaktadır." dedi.

Esir Türklerin istiklaline kavuşacağına dair

ümitlerini yıllar önce Türkistan'da bir araya geldikleri Özbek şair Çolpan ile paylaştıklarını anlatırken de oldukça heyecanlanmıştı. İsa Yusuf Bey, konuşmasının son bölümünde Adriyatik'ten Çin Seddi'ne kadar olan sahanın artık Türk dünyası olarak kabul edildiğini ve Türkiye'nin doğusu Azerbaycan, Aşkabat, Astana, Bişkek değil Doğu Türkistan'dır, hatırlatmasını yaparak salondan ayrılırken o büyük şahsiyeti nemli gözlerle uğurladığımızı hatırlıyorum. İsa Yusuf Bey, rahatsız olmasına rağmen geç saatlere kadar salondan ayrılmamıştı ve oldukça da etkili bir konuşma yapmıştı.

23 Eylül Cumartesi günü misafirhanenin bahçesinde hazırlanan kahvaltıya biz de dâhil olmuştuk İsa Yusuf Bey'in kahvaltısı odasına gönderildi. Kabaklı Hoca, akşam gerçekleşen toplantının oldukça başarılı geçtiğini, İsa Yusuf Bey'in de bir hayli yorulduğunu söylüyordu. Elazığ'ın münevver insanları dün akşam çok şanslı idiler, deyip toplantıyla alakalı değerlendirmelerde bulunuyordu. Kahvaltıdan sonra İsa Yusuf Bey'in odasına çıktığımda, programı sordu. Öğleden önce saat 10.30'da bir toplantının yapılacağını, akşam ise Hazar'ın kıyısında şiir akşamlarının gerçekleştirileceğini anlattım. "Şener Beyciğim sizden bir istirhamım olacak", şeklinde bir ifade de bulundu. "Etağfurullah efendim buyurunuz", dediğimde, Servet Kabaklı Bey'in evine gitmek istiyorum; Servet Bey'in annesini ve babasını ziyaret etmek istiyorum, demişti. Efendim, pazar günü bu ziyareti gerçekleştiririz, ben bu arzunuzu mutlaka Servet Bey'in ailesine bildireceğim, dediğimde oldukça memnun olmuştu. Arslan Bey, babasının Hazar'daki programa katılabilmesi için gün boyunca dinlenmesi gerektiğini söylemişti. İsa Yusuf Bey'i, istirahat etmesi için misafirhanede bıraktıktan sonra konuklarımızla birlikte topluca Öğretmenevi Konferans Salonuna gittik.

"Şairlerin Dilinden Şiir Estetiğimiz" konulu toplantı Yrd. Doç. Dr. Ramazan Korkmaz hocamızın kısa bir sunuşu ile başlamıştı. Otu-

rum başkanı Yahya Akengin, çarpıcı tespitlerle açtığı toplantının ilk konuşmasını Ahmet Kabaklı hocamıza vermişti. Kabaklı Hoca, sözü Harput'tan açıp Osmanlı'nın münevver insan tipine getirmiş, büyük kitaplardan hissemizi yeterince alamadığımızı özellikle belirtip yaşama duygusunun, güzelliklerin şiirle süzülüp geldiğini ifade ederek sürdürmüştü konuşmasını.

Şiiri bir estetik yapı içerisinde ele alan Mehmet Çınarlı da şiir başka dile çevrilemeyen bir dildir, tanımından sonra yeni ve eski şiir üzerinde dolaşım manzumeliliğinin şairlik anlayışına sığmayacağını hatırlatmıştı. Kelimelerden bazen bir musiki, bazen bir imaj meydana getirmek gerekir, demişti.

Oturum başkanı Yahya Akengin, her konuşmacıdan sonra yerinde hatırlatmalarla konuşmacıları takdim ederken sözü değerli bestekâr Avni Anıl'a bırakmıştı. Biz, bestecilere gerçek şairler, gerçek şiirler gerek. Bu iki güzelliği -şiirle, besteyi- nikâhladığını ifade edip söz yazarının yazdığı "söz yazılarını değil, şiir bestelediğini vurgulamıştı.

Dilaver Cebeci, yüce kitabımız Kur'an ayetlerinden misaller getirerek başladığı konuşmasında kelimelerin ahengine dikkat çekip, şiirde kelimeleri şairin istediği yere değil, kelimenin istediği yere konulması gerektiğini vurgulamıştı. Toplantı, değerli şairimiz Ali Akbaş'ın konuşmasıyla da sürüp gitmişti.

Öğretmenevinde gerçekleşen bu edebî ziyafet öğlen yemeği için misafirhaneye döndüğümüzde de devam ediyordu. Kabaklı Hoca'nın, Mehmet Çınarlı, Ali Akbaş ve Dilaver Cebeci ile yaptıkları o güzel sohbetleri yemek boyunca da sürüp gitti.

Yemek sonrası konuklarımız istirahat etmek için odalarına çekildiklerinde Cemiyet başkanımız Nihat Kazazoğlu ile birlikte akşam Hazar Gölünün kıyısında yapılacak şiir programının hazırlıklarını gözden geçirmek için Sivrice'ye gittik. İlçede hummalı bir çalışma yürütülüyordu. -Bir hafta öncesinde aniden bastıran sonbahar yağmurları havalardan birden bire serinlemesine neden olmuştu.

Hazarbaba'nın eteklerinde kar serpintilerinin olduğunu da öğrenince bir hayli endişelenmiştik. Bu beklenmedik durumu Sivrice ilçemize giderek yıllık izinden henüz yeni dönen ilçe kaymakamımız ile değerlendirmeye çalıştığımız o toplantıyı tebessüm ederek yeniden hatırlıyoruz- Sivrice Kaymakamı Hasan Canpolat, Belediye Başkanı Hasan Karabulut ve İlçe Millî Eğitim Müdürü Abdullah Soğukpınar'ı ziyaret ettik. Faaliyetin yapılacağı Türkiye Petrolleri Dinlenme Tesislerinde bütün hazırlıklar tamamlanmıştı. Burada şair dostumuz Hadi Bey'in öğretmen kardeşi Haydar Önal hocamızın kan ter içerisinde koşuşturduğuna şahit olmuştuk. Şiir Akşamları, Hazar'ın kıyısındaki o muhteşem mekânda yapılacaktı.

Hazar'ın öte yakasındaki Turpol tesislerinde yenilen akşam yemeğinde Elazığ'dan çok sayıda aracın Sivrice'ye doğru yöneldiği söyleniyordu. O gün Hazar'da olağanüstü bir güzellik vardı. Akşam güneşinin ışıkları gölün yüzeyine bir resim tablosu olarak yansımış ve bütün ihtişamıyla Doğu Türkistan davasının büyük mücahidi İsa Yusuf Alptekin'i bekliyordu.

Hazar Şiir Akşamları, saat 18.30'da başladı. Türk Edebiyatının önemli isimleri Hazar'ın kıyısındaki bu şölende bir araya gelmişti. İsa Yusuf Bey, bu muhteşem buluşmayı sessizce izliyordu. Hazar'ın serin havası dikkate alınarak üzerine kalın bir palto giydirilmişti. Açılış konuşmasını yapan Elazığ Valisi Mehmet Canseven'i dikkatle dinledi. Vali Canseven, Hazar Şiir Akşamları'na onur konuğu olarak katılan İsa Yusuf Alptekin'i saygı ile selamlayarak başladığı konuşmasında Harput'un ve Elazığ'ın bütün tarihî şehirlerde olduğu gibi kendine özgü zengin kültür değerlerine sahip olduğunu dile getirmiş ve bundan böyle etkinliğin daha fazla destekleneceğinin müjdesini vermişti.

Vali Bey, konuşması tamamlandıktan sonra Doğu Türkistan davasının büyük mücahidi İsa Yusuf Alptekin'e Türk Dünyası Hizmet Ödülünün takdim edileceği duyuruldu. Bu heyecanlı an, Hazar'ın kıyısında toplanan davetli topluluğu

saygıyla ayağa kaldırmıştı. Bu güzide topluluk verilen bu kararı alkışlarıyla desteklediler. İsa Yusuf Bey, oğlu Arslan Alptekin'in yardımıyla sahneye varıncaya kadar bu alkışlar devam etti. Hayatını Doğu Türkistan'ın bağımsızlık mücadelesine aday-an İsa Yusuf Alptekin'e Türk Dünyası Ödülü veriliyordu. Heyecanın doruk noktasına ulaştığı bu muhteşem gecede hayatının en anlamlı ve en mutlu anlarından birini yaşadığını ifade eden İsa Yusuf Alptekin, Türk Dünyası Hizmet Ödülünü Elazığ Valisi Mehmet Canseven'den aldı. Sonra da gönlünde taşıdığı Gök bayrağı Elazığ Valisi Mehmet Canseven'e sundu.

Program, Kültür Bakanlığı Elazığ Devlet Klasik Türk Müziği Korosu'nun vereceği konser ile devam edecekti. Bütün sanatçılar heyecan içerisinde sahne düzenini almaya çalışırken koromuzun değerli şefi Celil Mataracı "Türk musiki tarihinin yakın dönemine imzasını atan üstad bestekâr Avni Anıl da aramızda. Programımızda Avni Anıl üstadımızın eserlerine de yer vermekle beraber kıymetli şairlerimiz Mehmet Çınarlı ve Yahya Akengin'in eserlerini de sizin huzurlarında okuyacağız. Avni Anıl Hoca'mızı şimdi koromuzun icra edeceği ilk eseri yönetmek için aramıza davet ediyoruz." diyerek usta bestekârimiz Avni Anıl'ı sahneye davet etti.

Celil Bey'in daveti ile sahneye yönelen Avni Anıl Hoca heyecanlıydı. Kuruluşunda büyük bir sorumluluk üstlendiği Elazığ Devlet Klasik Türk Müziği Korosu'nun kısa sayılabilecek bir zaman diliminde ortaya koymuş olduğu başarı, onu oldukça memnun etmişti. Usta bestekârimiz davetlilere hitaben yaptığı konuşmasında bu memnuniyetini açık açık dile getirmişti.

"Dört yıl önce güzel bir görevle Elazığ Devlet Klasik Türk Müziği Korosu'nun kuruluşunda sınav komisyonu üyesi olarak dostlarım ile gelmiştim. O dört günü hiç ama hiç unutamamıştım. Bu gelişimde çok daha değişik duygular, çok daha farklı duygular yaşıyorum. Bunun nedeni de ülkemizin çok değerli şair ve edebiyatçılarıyla ve siz sanatseverlerle birlikte oluşum ve yıllar önc-

esinden bu yana sevgimin ve saygımın her geçen gün arttığı çok değerli valim ile bir aradayım. Benim ilk mesleğim emniyet mensubuyum bunu da burada iftiharla açıklamak istiyorum. Bugün katıldığım panelde de şiir ve musikinin ayrılmaz iki unsur olduğunu biz bestecilerin çok değerli şairlerimize her zaman ihtiyacımız olduğunu arz etmiştim. Devlet koromuz geçen dört yıl içerisinde hakikaten umulmayacak bir biçimde aşama kaydetmiş. Sevgili Mataracı'nın, çok sevgili Naci Sönmez oğlumun bu güzellikleri her geçen gün daha da pekiştireceklerine inanıyorum." diyerek konuşmasını tamamladığında konser başlamıştı.

"Bir ateşim yanarım/Külüm yok dumanım yok..."

Avni Anıl Hoca yıllar önce bestelediği güftesi Ümit Yaşar Oğuzcan'a ait bu hüzzam şarkıyı öğrencileriyle birlikte okuduktan sonra alkışlarla sahneden ayrılmıştı. Ancak konser Avni Anıl'ın şarkılarıyla devam ediyordu.

Cahit Bozarlan, *"Rüya gibi uçan yıllar/Biraz durun, durun biraz..."* Mircan Özel, *"Gün be gün yaşanan o hatırayı/Unutup bir yana atmak olmaz ki."* Bu güzel eserlerin ardından da Eda Karaytuğ'un o muhteşem sesinden dinlediğimiz *"Akşamın olduğu yerde/Bekle diyorsun, gelmiyorsun"* adlı şarkı ile Devlet Klasik Türk Müziği Korosu, o akşam bizi şiirin ve müziğin doyumsuz güzelliğiyle buluşturmuştu.

İlerleyen bölümlerinde sahneye davet edilen değerli şairimiz Mehmet Çınarlı'nın Bekir Sıtkı Sezgin tarafından bestelenen şiirini dinledik:

*"Son baharın bizi daldırdığı rüya geçici
Sararan dallarının çizdiği dünya geçici
Ellerin böyle sokulgan, nefesin böyle yakın
Bana dünyaları vaat etse de içten bakışın
O ışık kaynağı gözlerdeki mana geçici"*

Konser, Yahya Akengin'in, Ali Şenozan tarafından bestelenen şiirinin okunmasıyla ile devam etmişti: *"Bir hâlini sorarsın, bilmecedir cevabı/ Küs müdür bilemezsin sitem etse çekersin."* Kültür Bakanlığı Elazığ Devlet Klasik Türk Müziği Korosu alkışlarla sahneden ayrılırken bu güzide sanat

topluluğumuz bize unutulmaz anlar yaşatmıştı.

O muhteşem konserin ardından da sabırsızlıkla beklediğimiz şiir programına geçilmişti. Ali Akbaş, Abdülkerim Baltacı, Bedrettin Keleştimur, Dilaver Cebeci, Etem Yalın, Gazi Özcan, Günerkan Aydoğmuş, Hasan Özçam, Hüseyin Poyraz, Mahir Gürbüz, Nazım Payam, Yahya Akengin, Mehmet Çınarlı, A. Murat Kuşçubaşı, Nurettin Büyükbaş, Ozan Taşdemir, Ömer Kazazoğlu, R. Mithat Yılmaz, Şeref Tan, Şükrü Kacar, Yusuf Dursun kürsüye davet edilerek şiirlerini okudular.

O akşam Ali Akbaş, Kabaklı Hoca'mıza ithaf ettiği *ıssız yurt* adlı şiirini okumuştı. Şeref Tan'ın benimle alakalı birkaç söz söyleyip *çaydaçıra* şiirini okuduğunu hatırlıyorum. Ancak Bedrettin Keleştimur'un, İsa Yusuf Alptekin'i anarak okuduğu şiir o büyük şahsiyeti öylesine heyecanlandırmıştı ki, hızlı adımlarla yanına gittiğimde Şener Beyciğim o şiirin bir kopyasını bana getirebilir misiniz, demişti.

Şairlerimizin ardından Türk Edebiyatı Vakfı Başkanı Ahmet Kabaklı kürsüye davet edilmişti. Kabaklı Hoca, gecenin ilerleyen saatlerine kadar programı büyük bir dikkatle takip eden İsa Yusuf Alptekin'i selamlayarak başladığı konuşmasında: "Hazar Şiir Akşamları edebiyat dünyasının huzurunda, İsa Yusuf Bey'in huzurunda çok başarılı bir sınav vermiştir. Bütün hemşerilerimi canı yürekte kutluyorum. Bu faaliyetlerin içerisinde efsanelerimiz de yer almalı, hikâyelerimize de yer verilmeli, destanlarımız da anlatılmalıdır." şeklindeki ifadeleriyle bize yüklediğimiz bu anlamlı hareketin sorumluluk sınırlarını çizmeye çalışırken bir sıra ötede eşi Fikret Hanımefendi ile birlikte oturan Şeref Ağabey'in mutlu bir yüz ifadesiyle bana dönerek tebessüm ettiği o anı bugünkü gibi hatırlıyorum.

Musiki Cemiyetimizin sunacağı bir konser ile program tamamlanacaktı. Nihat Kazazoğlu yönetiminde Lokman Tasalı, Muzaffer Tan, Fethi Açıkgöz, Feti Ahmet Deniz, Levent Ayden, Ahmet Fatih Eren, Şemsettin Taşbilek, Ali Yeşilgül, Özer

Kazazoğlu, Niyazi Atıcı, Ahmet Çizmeci, Recai Yıldız ve Kadir Kılıçerkan'ın yer aldığı üyelerimiz yoremizin o güzelim eserlerini seslendirdiler.

24 Eylül Pazar sabahı evden erken ayrılmıştım. İzzetpaşa Camiinin önüne vardığımda Şeref Ağabey'i birkaç adım ilerde yürürken fark ettim, keyifle sigarasını tütürüyordu. Beni görünce "merhaba Şener hayırdır nereye gidiyorsun? Bugünün pazar olduğunu unuttun galiba" deyip takılmıştı. Kaldırımlarda pek kimselerin olmadığı o saatlerde Gazi Caddesi boyunca karayolları misafirhanesine doğru yürüyorduk. "Ağabey, biliyor musunuz İsa Yusuf Bey'in katılması Hazar Şiir Akşamları'nı çok kıymetlendirdi." diyerek sözü şiir akşamlarına getirmeye çalıştım. 1992 yılından itibaren iki yıllık bir süreçte şehir merkezinde gerçekleştirdiğimiz Fırat Şiir Akşamları'nın Sivrice ilçemize Hazar Şiir Akşamları olarak taşınması onun düşüncesi idi. "Evet, doğru söylüyorsun" deyip eklemişti. "İsa Yusuf Bey'in Elazığ'a gelmesi çok önemlidir, çok değerlidir. Gün boyunca odasında baygın bir vaziyette uyuyor ancak her toplantı vakti geldiğinde Doğu Türkistanlı kardeşlerinin yaşadıkları zorlukları haykırmak için yeniden ayağa kalkıyor. Bütün hayatı mücadeleler içerisinde geçmiş bir şahsiyetin Hazar Şiir Akşamları'na katılması Elazığ'ın kültür hayatında bir dönüm noktası olmuştur." dedi.

Misafirhaneye vardığımızda Elazığ Musiki Cemiyeti Başkanı Nihat Kazazoğlu ile karşılaşmıştık. Biraz durgun görünüyordu. "Hayrola ağabey, bir şey mi oldu?", diye sordum. "İki gün önce İsa Yusuf Bey'i karşılamak için Malatya'ya gidişimizde halk oyunları topluluğumuzda müzisyen olarak yer alan klarnet sanatçımız Sabahattin Tamuk, akşam bir düğüne katılmak için gittiği Hankedi beldesinden dönerken motosikletiyle Abdullahpaşa Mahallesi civarında Elazığ Belediyesinin temizlik aracıyla çarpışmış ve maalesef hayatını kaybetmiş." dedi. Bu üzücü haber, bir anda morallerimizi bozmuştu. Nihat Ağabey cenazeye katılması gerektiğini söyleyip misafirhaneden ayrılmıştı.

Konuklarımız birer birer kahvaltıya inerken misafirhanenin lobisinde Arslan Bey'i gördüm. Daha benim sormama fırsat vermeden "Şener Bey, çok şükür babam geceyi rahat ve huzurlu geçirdi, şimdi odada kahvaltısını yapıyor. Biliyor musunuz ciddi sağlık sorunları yaşadığı günlerde Elazığ seyahati babama çok iyi geldi." dedi.

Kahvaltı sofrası misafirhanenin bahçesinde hazırlanmıştı. Sonbahar mevsiminin o serin sabahında Harput'un zengin kültür hayatından bahis açıldı, kahvaltı boyunca edebiyat ve sanat konuşuldu. Mehmet Çınarlı yıllar önce Hisar dergisinde Canani Dökmeci'nin şiirlerini yayınladıklarını dile getirirken değerli şairimizin kızı -ilkokul arkadaşım- Bilge Dökmeci Savcı da orada aramızda bulunuyordu. Dilaver Cebeci sözü Niyazi Yıldırım Gençosmanoğlu'na getirdiğinde konuşmaları sessizce dinleyen Ali Akbaş "yürekli bir şairimizdi, zamansız kaybettik" diye hayıflandı. Şeref Ağabey, sohbetin bu en güzel anında kendine özgü nezaketiyle söz alarak önce Fikret Memişoğlu'nun müstesna hizmetlerini yâd edip ardından da İshak Sunguroğlu'nun *Harput Yollarında* isimli eseri ile kültür hayatımızı ışıklandırdığını ifade etmeye çalıştı. Kabaklı Hoca yaşadığı hatıralardan örnekler vererek bizi okul yıllarına götürdü: "Çok kıymetli öğretmenlerimiz vardı, yetişmemizde o müstesna insanların çok büyük emekleri olmuştur. Size Türkçe öğretmenim Cahit Okurer, matematik öğretmenim Vehbi Güney, tarih öğretmenim Yahya Pelvan, Fizik öğretmenim Esat İnettaş'tan bahsetmek isterim. Ortaokuldaki Türkçe öğretmenim Cemile Aytaç benim için unutulmaz bir insandır. Biliyor musunuz Fransızca öğretmenimiz Cemil Meriç idi. İşte bu kıymetli öğretmenlerimizin sayesinde bu topraklardan münevver insanlar yetişmiştir." diyerek Elazığ'ın aydınlık yüzünü tarif etmeye çalışmıştı.

Kahvaltıdan sonra tarihî şehrimiz Harput ziyaret edilecekti. Konuklarımızı araçlara bindirip uğurladıktan sonra biz de Arslan Alptekin ve Ahmet Kabaklı Hoca ile birlikte İsa Yusuf Bey'in ar-

zusunu yerine getirmek üzere Servet Kabaklı'nın baba ocağına Ömer Kabaklı'nın evine doğru hareket ettik. Ömer amcaların evi Yenimahalle'de, şeker ambarının iki sokak ilerisinde bulunuyordu. Aracımız Mehtap Apartmanının bulunduğu o daracık sokağa döndüğünde yavaşlamıştı. Ömer Kabaklı, oğlu Cemil ve damadı Murat Bey ile birlikte bizi bekliyorlardı.

İsa Yusuf Alptekin, araçtan indiğinde bir telaş yaşadığımızı hatırlıyorum. Apartmanın üçüncü katına yürüyerek çıkması zor olacaktı. Kendisine herhangi bir rahatsızlık vermemek için önce bir koltuğa oturmasını sağlamış sonra da Cemil Kabaklı ile birlikte kucaklayarak eve kadar çıkarmıştık. Şükran Hanım, büyük bir kadirşinaslık göstererek -sevgili oğlunun Doğu Türkistanlı kardeşlerine yaptığı hizmetler için- evlerini ziyaret eden İsa Yusuf Bey'i karşılarken bir anda heyecanlanarak gözyaşlarına boğulmuştu. Evin güneye bakan misafir odasına doğru yürüdük. Kısa süren bir sessizliğin ardından İsa Yusuf Bey sesini yükselterek "Hanımefendi size çok teşekkür ediyorum. Siz, bu aziz vatan için çok hayırlı bir evlat yetiştirmişsiniz. Allah sizden razı olsun. Servet Kabaklı aziz milletimizin çok kıymetli bir evladıdır, Doğu Türkistan davası için yaptığı hizmetleri unutmamız mümkün değildir. Size minnettarlığımı bildirmeye geldim." demişti. Bir anne-baba için bundan daha büyük bir bahtiyarlık olamazdı. Ömer Kabaklı o gün İsa Yusuf Bey'in oğlu için kullandığı ifadeleri sessizce dinlemişti. Ancak ağabeyi Ahmet Kabaklı, İsa Yusuf Bey'in bu nezaket dolu davranışı karşısında sessiz kalamamıştı. İsa Yusuf Bey, doksan yıllık ömrünü Doğu Türkistan'ın bağımsızlık özlemiyle geçirmişti. Bugün her bakımdan büyük zorluklar yaşamakta olan Doğu Türkistanlı kardeşlerimizin içimizi burkan ve yüreklerimizi yakan bu hâlini dünyaya haykırmaya çalışan İsa Yusuf Alptekin'e şükran borcumuz vardır. Kabaklı Hoca'nın konuşması devam ederken Şükran Hanım'ın ikazıyla ailenin küçük oğlu Cemil, kız kardeşi Sema ile birlikte tabak tabak hazırlanan yiyecekleri İsa Yusuf Bey'e ikram ediyorlardı.

İsa Yusuf Alptekin'in Elazığ'a yapmış olduğu ziyaretin her anı güzel, anlamlı ve dolu dolu programlarla geçmişti. Ancak, İsa Yusuf Bey'in Elazığ'a geldiği günden itibaren ısrarlı hatırlatmalarla "Şener Bey, sizden bir istirahatım olacak ben Servet Kabaklı Bey'in annesini ve babasını ziyaret etmek istiyorum." Mücadele dolu hayatını insani hasletlerle de taçlandıran o büyük şahsiyetin arzusunun yerine getirmek için Ahmet Kabaklı, Arslan Alptekin, Şah Halil Bozkurt ve Şeref Tan ile birlikte gerçekleştirdiğimiz bu ziyareti sonraki yıllarda bir faaliyet münasebetiyle Elazığ'a gelen Servet Ağabey'e anlattığımızda oldukça duygulanmıştı...

O gün hava çok güzeldi bu durumdan cesaret alarak İsa Yusuf Alptekin'i Harput'a götürmek istemiştik. Harput'taki öğlen yemeğine katılmasını arzu ediyorduk. Kabaklı Hoca bu teklifimize karşı çıkarak "Çocuklar siz buradaki havaya bakmayınız Harput'un havası serindir. İsa Yusuf Bey'i rahatsız edebilir." demişti. Kabaklı Hoca'nın uyarılarını dikkate alarak onu Harput'a götürdük. Kayabaşında hazırlanan yemeğe katıldı. Misafirlerle sohbet ederken mutluluğu yüzüne yansımıştı. Kabaklı Hoca'yla uzun uzun Harput'u konuştular. Arslan Alptekin babasının bir süre dinlenmesi gerektiğini söyleyince Harput'tan ayrılıp tekrar misafirhaneye döndük. O gün öğlenden sonra hava birdenbire bozulmuş, yağmur bulutları rüzgârın da etkisiyle sağa sola savrulmaya başlamıştı.

Akşam yemeği karayolları misafirhanesinde hazırlanmıştı. Yemek programlarına rahatsızlığından dolayı katılamayan İsa Yusuf Bey o akşamki yemekte bütün misafirlerle birlikte olmuştu. Arslan Bey, babasının akşam Sivrice ilçesinde yapılacak toplantıya gitmek arzusunda olduğunu söylediğinde Kabaklı Hoca endişelenmişti. Ancak o büyük insan Hazar Şiir Akşamları'nın bu son programına katılmayı özellikle istemişti.

Yola çıkmak için hazırlıklara başladığımızda gökyüzü kapkara bulutlarla kaplanmıştı Nihat Ağabey'in taksisi ile gidilecekti. İsa Yusuf

Alptekin'i aracın ön koltuğuna bindirdikten sonra Arslan Alptekin ve Tahsin Öztürk'ü de yanımıza alarak yola koyulmuştuk. Çevre yoluna girdikten sonra aramızda çok hoş bir sohbet başladı. İsa Yusuf Bey mücadele hayatına dair birçok konuda merakımızı giderecek cevaplar verirken oğlu Arslan Bey babasının arada bir heyecandan yarım bıraktığı cümlelerini küçük ilavelerle tamamlamaya çalışıyordu. Kekliktepe kavşağına vardığımızda gökyüzü çakan şimşek ve yıldırımlarla adeta bir renk cümbüşüne dönüşmüştü. Ve nihayet çok geçmeden bardaktan boşalırcaasına şiddetli bir yağmur başladı. Görüş mesafesinin üç beş metreye kadar düştüğü o anlarda aracımızın sürati bir hayli yavaşladı. Sivrice'ye vardığımızda yağmur aynı yoğunlukta devam ediyordu.

Hazar Şiir Akşamları'nın kapanış programı şiir akşamlarını gerçekleştirdiğimiz Türkiye Petrollerine ait sosyal merkezde yapılacaktı. Şiddetli yağmura rağmen toplantıya ilgi büyük olmuştu. Program, Arslan Alptekin'in yapmış olduğu teşekkür konuşması ile başladı Arslan Bey konuşmasında babasına gösterilen ilgiden duyduğu memnuniyeti dile getirirken "Elazığ halkı geldiğimiz günden itibaren babama öylesine büyük bir sevgi gösterdi ki bu sevgi babamın bir süreden beri yaşadığı rahatsızlıklarına şifa kaynağı oldu." demişti. Arslan Bey konuşmasını tamamlayıp kürsüden ayrıldıktan sonra Mehmet Çınarlı, Ahmet Kabaklı, Dr. M. Naci Onur ve Lokman Tasalı Harput'ta şiir geleneğini konusunda oldukça güzel ve doyurucu bir sohbet yapmışlardı.

25 Eylül Pazartesi sabahı güne masmavi bir gökyüzü ve pırıl pırıl bir güneş ile uyanmıştık. Misafirhanede tatlı bir telaş yaşanıyordu. Eşyalarını valizlere özenle yerleştirmeye çalışan misafirlerimiz için artık ayrılma vakti gelmişti. Elazığ'da üç gün boyunca her biriyle unutulmaz hatıralar yaşadığımız konuklarımızı bu defa uğurlamak için yeniden Malatya'ya hareket etmiştik. İsa Yusuf Bey'in dinlenmesi için Kömürhan köprüsünde verdiğimiz kısa moladan bir müddet sonra da Malatya'ya

İVRİZ ÇAYI

ulaşmıştık. Uçuş işlemleri meydan müdürlüğünün talimatıyla VİP salonunda yaptırıldı. Uçağın kalkış saati anons edildiğinde içimizi tarifsiz bir hüznün kaplamıştı. Konuklarımızla birlikte çıkış kapısına kadar yürüdük. İsa Yusuf Alptekin, oğlu Arslan Bey ile Şah Halil Bozkurt'un yardımıyla uçağın merdivenlerine doğru ağır ağır yürürken Ahmet Kabaklı, Mehmet Çınarlı, Avni Anıl, Yahya Aken-gin, Mehmet Doğan, Ali Akbaş, Muzaffer Özdağ ve Dilaver Cebeci onların hemen arkasından uçağa binerek göklere yükselmişlerdi.

İsa Yusuf Bey'i bu unutulmaz faaliyetten bir müddet sonra 22 Kasım Çarşamba günü, Kültür Bakanlığı eski müsteşarı değerli büyüğüm Aytuğ İzat ile birlikte, İstanbul'da Ataköy'deki evinde ziyaret ettik. Arslan Bey, babasının sağlığı ile ilgili gelişmeleri anlatırken üzgündü. Muhtemel bir enfeksiyondan korumak için odasına ziyaretçi alınmıyordu. Evin büyük salonunda ziyaretine gelen Doğu Türkistanlı kardeşlerimizle bir süre sohbet ettikten sonra Arslan Bey'in davetiyle İsa Yusuf Bey'in odasına alındık. İsa Yusuf Bey hasta yatağında sessiz bir vaziyette uyuyordu. Arslan Bey yatağına iyice yaklaştıktan sonra onun işitebileceği bir ses tonu ile "Baba Elazığ'dan Şener Bulut geldi." dedi. İsa Yusuf Bey oğlunun verdiği bu haber üzerine başını yastığından kaldırmaya çalışarak o hasta ve bitkin hâliyle elini uzattı ve elimi tuttu. Kısık bir sesle "Şener Beyciğim, Elazığ halkına minnettarlığımı bildiriyorum. Elazığ halkına minnettarlığımı bildiriyorum." dedikten sonra tekrar yatağına uzandı. Daha fazlasını söylemeye gücü yetmemişti.

Elazığ'a döndükten bir kaç gün sonra 28 Kasım Salı günü değerli şairimiz Şeref Tan'ın vefat haberiyle sarsıldık. Şeref Ağabey'in acısı henüz yüreğimizdeki tazeliğini korurken 17 Aralık 1995 tarihli gazete haberlerinde Doğu Türkistan davasının büyük mücahidi İsa Yusuf Alptekin'in vefat haberlerini okumuştuk.

İvriz Çayı, kayalardan doğarsın,
Kötülüğü sularınla boğarsın.
Berrâklığın nümûnesi sen varsın;
Her köpüğün bir garîbin âhıdır,
Güzergâhın âşıkların râhıdır.

İvriz Çayı, kabartmalar süsündür,
Güzelliğin emsâlinde üstündür.
Neş'eli ol, ne bu hâlin, üzgündür;
İnsân gibi doğduğun gün ağlama,
Su gövdeni içten içe dağlama.

İvriz Çayı, dağlar sadâ gönderir,
Uğradığın bahçe sana gül verir.
Bakanları perî-sûret gösterir;
Safı aynan hiç kimseyi ayırmaz,
Saf suların kaya oyar, kalp kırmaz.

İvriz Çayı, Gülbahçe'ye uğrarsın,
Ereğli'nin ortasında sen varsın.
Arzularım gibi koşma, donarsın.
Set çekilir, bentten bende akarsın,
Bu günlere tahassürle bakarsın.

İvriz Çayı, kırık dallar seninle,
Gül açılır, neş'e dolar seninle.
Efsâneler, o masallar seninle.
Çağlayanlar ney'in sesi gibidir,
Arzuların sonu suyun dibidir.

İvriz Çayı, koro kurdun dağlarla,
Bülbülleri söyletirsın bağlarla.
Koşup gider, yarışırsın çağlarla;
Sularından bir perde mi zamanlar,
Tutup geri çekilmeyen o ânlar.

İvriz Çayı, engelleri aşarsın,
Hem durulur hem de coşup taşarsın.
Nesil gider, sen her nesli yaşarsın;
Çiçeklere gözün gibi bakarsın,
Biliyorum, "Kün" emriyle akarsın.

İvriz Çayı, unutmuştum az daha,
Ayrılığa hiç üzülme, sakın ha!
Haydi artık, emânet ol Allah'a;
Rûzgâr çıkar kelâmını getirir,
Bulut bulut selâmını getirir.

Önder ÇAĞIRAN

Her ülke, nüfusu oranında üstün yetenekli bireylere sahiptir. Bir potansiyel olarak nitelikli ve stratejik değer ifade eden üstün yetenekli bireylerin değerlendirilmesi hem kendileri hem de ülke için fayda sağlayacaktır. Üstün yetenekli bireylerin değerlendirilmesinin sosyolojik, psikolojik, ekonomik, felsefi, pedagojik, stratejik ve bilimsel-teknolojik açıdan önemli olduğunu belirten Bilgili, “toplumun kendi kendine yeterli, sürdürülebilir ve geleceğe yönelebilmesi için beşeri sermayesinin eğitilmiş, nitelikli ve tatmin duygusu yüksek bireylerden oluşması sosyolojik açıdan bir zorunluluktur” (Bilgili 2000:60) der. Özellikleri itibariyle üstün yetenekli veya üstün zekâlı çocukların, doğru yöntem ve uyarılarla eğitilmeleri durumunda topluma büyük katkılar sağlayacağını belirten Hökeleklili bir başka konuya dikkat çeker. Hökeleklili, üstün yetenekli çocukların ciddiye alınmamaları durumunda insanlık için büyük bir kayıp, bazı durumlarda da ciddi tehlike kaynağı hâline gelebilecekleri uyarısında bulunarak ahlaki ve manevi seviyeyi yükseltecek bir eğitimin gerekliliğine vurgu yapar (Hökeleklili 2004:142-3, Bilgili 2000:60). Toplumda, insan kaynaklı başarılar imza atanların büyük çoğunluğunun, üstün zekâlı/yetenekli olduğu düşünülürse, bir ülkenin geleceğinde söz sahibi olup yönlendirme gücüne muktedir olmaları münasebetiyle hayati önem taşımaktadırlar (Davaslıgil 2004:85). Bu sebeptendir ki bir toplumun gelişip güçlenmesiyle merkezî bir güç hâline gelmesinde etkili olan kaynakların başında gelen üstün yeteneklilerin eğitilmesi ve işlevsel kılınması çok önemlidir. Üstün nitelikli insan, her milletin tüm zamanlarda elinde tuttuğu en önemli güç kaynağıdır. Zira toplumda çığır açarak bakış açıları geliştiren ve toplumu peşinden sürükleyenler hep dehaler olmuştur (Tozlu 2004:201). Einstein, Freud, Darwin, Galileo, Marx, Kepler, Beethoven, Bach ve Mozart gibi bilim insanları ve sanatçıların Avrupa kültür ve medeniyetinin şekillenmesindeki katkıları düşünüldüğünde Tozlu'nun ifadeleri

daha net anlaşılmalıdır (Tozlu 2004:202). Konunun önemine binaen ekonomik ve sosyal alanda gelişerek sanayileşmiş ülkelerin birçoğu yetenek seviyelerine dayalı eğitim programları hazırlamakta ve etkili bir şekilde uygulamaktadırlar (Gökdere ve Çepni 2005:204). Üstün yetenekliler veya üstün zekâlılar olarak tanımlanan bireylerin tanımlamaları, toplumdan topluma, kültürden kültüre hatta zamandan zamana farklılık göstermektedir. Marlond raporunda genel, zihinsel, özel, akademik, yaratıcı ya da üretici düşünce, liderlik, görsel ve gösteri sanatlarında, psiko-motor yetenek alanlarından birinde ya da birkaçında yüksek performans ve başarı gösterme şeklinde tanımlanmıştır (Ersoy ve Avcı 2001:128'den akt. Kerem ve Kınık 2004:162). Yaptığı çalışmalarla dikkat çeken Renzulli normal üstü genel veya özel yetenek, motivasyon ve yaratıcılık bileşenlerinin kesişiminin üstün zekâyı oluşturduğunu ortaya atmıştır. Diğer bir deyişle, üstün zekânın oluşabilmesi için her üç bileşen de gereklidir (Demirel ve Sak 2011:64).

MEB 1991 “I. Özel Eğitim Konseyi’nde üstün yetenekliler, genel ve/veya özel yetenekliler açısından yaşitlarına göre yüksek düzeyde performans gösterdiği, konunun uzmanları tarafından belirlenmiş kişilerdir” şeklinde tanımlanmıştır (Kerem ve Kınık 2004:162). Üstün yetenekli çocukların genel karakteristik özellikleri, kelime hazinesinin zenginliği ve kelimelerin tam anlamıyla kullanabilme, mantıksal çıkarımlar yapabilme, soyut düşünce yeteneği, problemler konusunda iç görü sahibi olabilme ve problem çözme becerisi, kararlılık, sorumluluk bilinci, hafıza gücü, önsezi, espri anlayışı, ilgi ve merakların zenginliği, gözlem becerisi, inisiyatif sahibi olabilme, yaratıcılık ve eleştirel değerlendirme becerileri şeklinde sıralanabilir.

Tarihte olduğu gibi bugün de sosyal, siyasal, ekonomik ve askerî alanda güç ve iktidar mücadelesi verilmekte ki bu uğurda amansız savaşlar yapılmaktadır. Bu var olma mücadelesi; bilim, kültür, ideoloji, teknoloji, siyaset, ekonomi gibi alanlarda ve zekânın, üstün yeteneğin, dehanın elinde yürü-

tılmaktadır. Bu sebeptendir ki bunu bir var olma mücadelesi olarak algılayıp bir millî mesele hâlinde değerlendirerek var olan üstün yetenek, üstün zekâ potansiyelini harekete geçirmek gerekmektedir (Tozlu 2004:205). Geçmişe olduğu gibi günümüzde de özel yetenekli bireyler, toplumun her zaman dikkatini çekmiştir. Devletler yönetimlerini devam ettirecekleri lider ve yönetici kadrolarını üstün ve özel yetenekli bu insanlardan oluşturmaya gayret sarf etmişlerdir (Baykoç 2004: 69). Uzak ve yakın kendi tarihimize baktığımızda, Türkiye Cumhuriyeti devletinin bugün geldiği noktaya kadar, pek çok üstün ve özel insanın tarihimizi şekillendirdiği görülmektedir. Üstün genetik kapasitenin, üstün olduğu alanda, doğru yöntem ve uyaranlarla beslenmesi ve eğitimi, toplumlara büyük katkılar sağlayacaktır. İçinde bulunduğumuz bilgi çağında ve gelecekte, bilgiyi kazanma ve üretme, insanlığın var olacağı tüm alanlarda vazgeçilmez olacaktır. Bilgi edinme ve bilgi üretmenin kaynağı donanımlı bir eğitimden geçmektedir. Üstün yetenekli bireylerin özel eğitimleri de bu noktada daha da önem kazanmaktadır (Baykoç 2004:70).

Üstün yetenekli öğrenciler sahip oldukları özellikleri itibariyle bir toplum, devlet ve millet için geleceğin sağlam temeller üzerinde inşa edilmesinde stratejik öneme sahip olmaları münasebetiyle büyük önem arz etmektedirler. “Toplumsal definedeki bir maden” olarak ifade edilen (Silverman, 1994’den akt. Hökeleki ve Gündüz 2004:132) üstün yetenekli çocuklar insanlığı ilgilendiren değerlerle, ahlaki ve manevi meselelere özel ilgi duyarlar. Daha küçük yaşlarda içinde yaşadıkları dünyayı analiz etmeye başlayan üstün yetenekli çocuklar sıklıkla ahlaki ikilemlerle de karşı karşıya gelirler. Dolayısıyla üstün yeteneklilerin duyarlılıkları, duygusallıkları, doğal yetenekleri ve ilgileri ne kadar erken keşfedilir ve değerlendirilirse toplumun ve bilimin kazancı da o denli büyük olur (Hökeleki ve Gündüz 2004: 132).

Üstün yetenekli bireylerin toplum ve bilim alanında keşfedilip değerlendirilebilmeleri de ancak doğru bilinçlenmeyle mümkündür. İyi bir bilinç oluşturmak için kişiyi gerçeklikle, tarihî gerçeklikle yüz yüze getirmek gerektiğini, tarihten haberi

olmayan bilincin yetkin bir bilinç olmayacağını, gerçek bilincin tarih bilinci olduğunu belirten Timuçin, doğru bilinç oluşturmada tarih öğretiminin çok önemli olduğunu vurgular (Timuçin 2011: 60). Geçmişle gelecek arasında bir nevi köprü vazifesi gören tarih ve tarih kavramı bu noktada işlevselleşerek devreye girmektedir. Tarih, geçmişin yer, zaman ve kronoloji bağlamında açıklanmasıyla birlikte geçmiş ve geçmişin bilimsel olarak öğretilmesinin yanında geçmişte yaşanmış ve bitmiş olayları içermesi münasebetiyle bu olayların bilimsel olarak incelenmesini de kapsar (Demircioğlu 2012: 11). Tarih, kütüphanede bulduğumuz bir kitap olmanın dışında tarihî malzeme ile insan etkileşimi yoluyla ortaya çıkan bir süreçtir (Watts 1972: 41’den akt. Dilek 2007: 5). İnsan davranışını geçmişte ve insanoğlunun toplam deneyimini inceleyen (Banks 1973: 212’den akt. Dilek 2007: 14) tarih, geçmişte yaşayan insanların faaliyetlerini anlamaya ve yorumlamaya çalışan bir bilim dalıdır (Demircioğlu 2012: 3). Bu özelliklerinden dolayı en genel ifadesiyle tarih, insanlığın ortak eseri olarak tanımlanabilir (Safran ve Ata 1996’dan akt. Yalçınkaya 2013: 96). Zaten Dilek de tarihî bakış açısının insanlığın toplam davranışını içermesi gerektiğini ifade eder (Dilek 2007: 15).

Tarih, geçmişte olup biten olaylar bütünü olarak değerlendirileceği gibi (ki bu dar anlam olarak tanımlanıyor) geniş anlamı ise İbn-i Haldun’un görüşleriyle özetleniyor: “Tarih insanın sosyal yaşamının incelenmesi, sosyal yaşamının zaman ve mekânsal sınırları içerisinde anlaşılmasıdır.” Bu bakış açısıyla değerlendirildiğinde, sosyal bilimlerin temelini oluşturan tarih, sadece geçmişle değil günümüz ve gelecekle ilgili bir disiplin olarak karşımıza çıkar. Duygu, düşünce ve davranışlarımızın geçmiş deneyimlerimiz doğrultusunda biçimlendiği dikkate alındığında, günümüzü ve geleceğimizi oluştururken rehberimizin ve çıkış noktamızın tarih olduğunu fark ederiz (Şıvgın 2009: 37).

Tarih “geçmişe yönelik ilgiyi arttırmak, eğlenme, ahlak ve din eğitimi, ideolojik menfaatler” için kullanılırken (Soutgate 1997’den akt. Demircioğlu 2012: 2) yeni nesillere ahlaki ve dinî bilgi ve tu-

tum aktarımıyla birlikte “güçlü bir kimlik oluşturma aracı olarak da kullanılmaktadır” (Demircioğlu 2012: 3).

Tarih, aynı zamanda kendimizi, geçmişimizi ve günümüzde olup bitenleri anlayıp gelecekte ne olabilir sorusuna verilebilecek cevabı bulmada yardımcı olacağı için gerekli olan bir öğedir (Özbaran 2003: 29).

Tarih, geçmişten günümüze yaşanan olaylar arasındaki farklılık ve benzerlikleri bireysel, toplumsal ve küresel değişimi, bu değişimin sürekliliği, neden sonuç ilişkileri ve insanların olaylar karşısında gösterdiği tepkileri, tepkilerdeki değişimi anlatan bir bilim dalıdır (Dilek 2007: 14).

Tarih eğitimi, “geçmişle ilgili bilgi, beceri, tutum ve değerlerin öğrencilere kazandırılmasıyla ilgilenen bir eğitim bilimi alanı” (Demircioğlu 2012: 11) olması münasebetiyle bireylerin yaşamlarında, milletin bugününün ve yarınının şekillenmesinde önemli bir yere sahiptir. Sonuç olarak denilebilir ki tarih öğretimi, geçmişten kalan mirasın gelecek nesillere aktarılıp içinde yaşadığımız dünyanın daha iyi anlaşılmasını sağlayarak öğrencilerin ahlaki gelişimlerine katkıda bulunur (Safran 2006’dan akt. Kaya, Y. ve Kaya 2011: 75).

Millî manevi değerlerin aktarımı, millî birliğin, bütünlüğün sağlanması ve millî bilincin oluşması da ancak tarih eğitimiyle mümkündür. Toplum ve bireyin birbirinden ayrılmaz, karşıt değil birbirlerinin tamamlayıcısı olmaları düşünüldüğünde (Carr E. H. 2013: 83) üstün yetenekli bireylerin önemi açığa çıkmaktadır. Üstün yetenekli çocuklar geleceğin liderleri, bilim insanları, fikir adamları ve sanatçıları olmaları nedeniyle, tarih boyunca uygarlığa en fazla katkıları olanlardır, diyebiliriz. İnsanların kendilerini, çevresini, yeteneklerini, ilgilerini, tutum, inanç ve değerlerini tanımasıyla birlikte kimlik kazanmaları, kültürel unsurların öğrenilmesi ve aktarılması noktasında bu dersin rolü yadsınamaz.

Üstün yetenekli öğrencilerin gelişimleri açısından son derece önemli olan tarihle ilgili görüşleri ve tarih kavramına yönelik algıları oldukça önemlidir. Çünkü bu öğrencilerin tarihe olan olumlu bakış

açıları gelişimlerini etkileyecek, kendilerini gerçekleştirmede katkı sağlayacaktır. Dolayısıyla üstün yetenekli öğrencilerin tarih kavramına ilişkin algıları dikkat çekmektedir. Algıların belirlenmesinde metaforların kullanımı son dönemlerde tercih edilen bir yol olmuştur. Herhangi bir kavramı bildik başka bir kavrama benzeterek açıklama, olarak tanımlanabilen metafor kavramı Yunanca metapherein kelimesinden türemiş olup “meta” kelimesi “değiştirmek” ve “pherein” ise “taşımak” anlamına gelmektedir (Levine 2005: 172’den akt. Yalçınkaya 2013: 98). Metaforlar günlük hayatımızda sadece dilde değil düşünce ve eylemlerimizde kullandığımız (Lakoff ve Johnson’a 2005: 25) edebiyatta söz sanatı olarak gerçekliği tasvir etmenin dışında günlük aktivite türlerini yapıya kavuşturma aracı olarak da bilinirler (Lakoff ve Johnson’a 2005: 176). Fiziksel ve kültürel tecrübelerimizin ürünü olan metaforlar (Lakoff ve Johnson’a 2005: 37) sosyal gerçekliğimizin çoğunu metaforik terimlerle anladığımızdan ve fiziksel dünya anlayışımız kısmen metaforik olduğundan, bizim için gerçek olan şeyin belirlenmesinde çok önemli bir rol oynarlar (Lakoff ve Johnson’a 2005: 177). Metaforlar, gerçeklikler özellikle sosyal gerçeklikler oluşturabilmelerinden dolayı gelecekteki eylemlerimiz için de bir kılavuzluk vazifesi görürler (Lakoff ve Johnson’a 2005: 186). Bununla birlikte metaforlar, “insanın doğayı ve çevresini anlamasının, anlamsız gibi görünen nesnel gerçeklikten belirli yorumlar yoluyla anlamlar çıkarmasının, yaşantı ve deneyime anlam kazandırmanın araçları olarak ‘bilmeye’ de olanak sağlar” (Yıldırım ve Şimşek 2013: 238). Edebiyatta söz söyleme sanatı olarak kullanılan metaforların artık eğitimde de bir estetik, süsleyici ve pedagojik rol oynadığına ilişkin yaygın bir görüş vardır (Botha 2009’dan akt. Yalçınkaya 2013: 98). Son yıllarda eğitimcilerin dikkatini çeken metafor, yerli ve yabancı literatürde çeşitli araştırmalara konu olmuştur (Aydın ve Eser Ünalı 2010: 605’ten akt. Yalçınkaya 2013: 98).

Çalışmanın amacı, Elazığ Bilim ve Sanat Merkezi’ne devam eden öğrencilerin soyut ve genel bir kavram olan tarihe ilişkin algılarını metaforlar aracılığıyla tespit etmektir. Bu amaç çerçeve-

sinde araştırmaya ilişkin alt amaçlar: Üstün zekâlı öğrencilerinin tarih dersine ilişkin sahip oldukları metaforlar nelerdir? Üstün zekâlı öğrencilerinin tarih dersine ilişkin sahip oldukları metaforlar, ortak özellikleri dikkate alındığında, hangi kavramsal kategoriler altında toplanabilir şekilde belirlenmiştir. Böylece üstün zekâlı öğrencilerin tarih kavramını nasıl algıladıkları ortaya konmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada tarih kavramına yönelik olarak üstün yetenekli öğrenciler tarafından üretilen çok sayıda metafor ortaya çıkarılmış ve katılımcılar tarafından üretilen bu metaforlar ortak özellikleri dikkate alınarak “Bilgi Kaynağı, Yol Gösterici ve Ders Çıkarma Aracı Olan Tarih”, “Süreklilik, Devamlılık, Değişim Özelliği Olan Tarih”, “Önemli, Sonsuz, Büyük Olan Tarih”, “Eğlenceli, Sevilen Tarih”, “Yaşamın İçinde İhtiyaç Kaynağı Canlı Bir Varlık Özelliği Olan Tarih”, “Zor ve Karmaşık Olan Tarih”, “Yapboz Olan Tarih”, “Sırlı, Gizemli Tarih”, “Geçmiş Yansıtan, İz Bırakan ve Kalıcı Tarih”, olmak üzere 9 kavramsal kategoriye ayrılmıştır.

1. Tablo: “Bilgi Kaynağı, Yol Gösterici ve Ders Çıkarma Aracı Olan Tarih” kategorisine ilişkin metaforlar ve frekans dağılımları

Kategori Adı	Metaforlar	f	%
Bilgi Kaynağı Yol Gösteren Ders Çıkarma Aracı	13 kitaplar, 8 güneş, 6 bilgisayar, 4 harita, 4 öğretmen, 4 lamba, 3 ağaç, 3 gezegen, 3 pusula, 1 labirent, 3 lider, 2 pasta, 1 inşaat, 1 sofra, 1 kuş, 1 hayat öyküsü, 1 bilim, 1 küre, 1 yeryüzü, 1 sınav, 1 silgi, 1 felsefe, 1 cevap, 1 heykel, 1 yolcu, 1 okul, 1 papatya, 1 ev, 1 hava, 1 masa, 1 insan, 1 bilgiler, 1 akıl, 1 kalem, 1 dosya, 1 okul, 1 tarla, 1 orman, 1 ışık, 1 oyun, 1 kasa, 1 bina, 1 bakteri, 1 sözlük, 1 miras, 1 pencereye, 1 yaşam, 1 beyin, 1 gözlük, 1 mikroskop, 1 orman, 1 merak, 1 mum, 1 anahtar, 1 oda, 1 gökyüzü, 1 düşünce	99	31,4

1. tablo incelendiğinde araştırmaya katılan üstün yetenekli öğrencilerin “Bilgi Kaynağı, Yol Gösterici ve Ders Çıkarma Aracı Olan Tarih” kategorisiyle ilgili f=99, (% 31,4) metafor geliştirdikleri görülmektedir. Bu kategoride katılımcıların en fazla ürettikleri metaforlar “Kitap, güneş, öğretmen bilgisayar, harita, lamba ağaç” olmuştur. Bu kategoriye ilişkin üstün yetenekli öğrencilerin geliştirdikleri metaforlar ve neden bu metaforu kul-

landıkları ile ilgili yazdıklarından alınan doğrudan alıntılar şu şekildedir:

Ö43 m1 -Bence tarih eski bir kitap gibidir çünkü bize hem eskiyi anlatır hem de bizi bilgilendirir.

Ö2 m1 -Tarih güneş gibidir çünkü atalarımız bize yol gösterdiler ve bizim yolumuzu aydınlattılar.

Ö45 m2 -Tarih bir bilgisayar gibidir, çünkü dediğın bir anda istediğın gibi birçok bilgiye ulaşılabilir ve akla kaydedilebilir.

Ö5 m4 -Tarih harita gibidir. Çünkü harita nasıl bize bir yeri anlatıyorsa tarih de bize bir yeri bir olayı anlatır.”

2. Tablo: “Süreklilik, Devamlılık ve Değişim Özelliği olan Tarih” kategorisine ilişkin metaforlar ve frekans dağılımları

Kategori Adı	Metaforlar	f	%
Süreklilik, Devamlılık, Değişim Özelliği Olan Tarih	6 su, 4 zaman, 4 araba, 4 sayılar, 3 çiçek, 3 insan, 3 saat, 2 ağaç, 2 güneş, 2 domino, 2 akarsu, 2 aya dünyaya, 2 teknoloji, 2 takvim, 1 evler, 1 şelale, 1 eser, 1 yazı, 1 geri dönüşüm fabrikası, 1 yapay madde, 1 bilgi, 1 ışın, 1 dizi, 1 mermi, 1 hayat, 1 yenilik	53	16,8

2. tablo verilerine göre, araştırmaya katılan üstün yetenekli öğrencilerin “Süreklilik Devamlılık Değişim Özelliği Olan Tarih” kategorisiyle ilgili f=53, % 16,8 metafor geliştirdikleri görülmektedir. Bu kategoride katılımcıların en fazla ürettikleri metaforlar “su, zaman, araba, sayılar, çiçek” olmuştur. Bu kategoriye ilişkin üstün yetenekli öğrencilerin geliştirdikleri metaforlar ve neden bu metaforu kullandıkları ile ilgili yazdıklarından alınan doğrudan alıntılar şu şekildedir:

Ö24 m3 -Tarih su gibidir çünkü baştan sona akar, gider.

Ö24 m19 -Tarih sayılar gibidir çünkü hiç bitmez ve ucu gelmez.

Ö57 m1 -Tarih saat gibidir çünkü onun gibi işler ve durdurulamaz.

Ö9 m3 -Tarih freni olmayan ve benzini bitmeyen arabaya benzer çünkü tarih duraklamaz.

3. Tablo: “Önemli, Sonsuz, Büyük Olan Tarih” kategorisine ilişkin metaforlar ve frekans dağılımları

Kategori Adı	Metaforlar	f	%
Önemli, Sonsuz, Büyük Olan Tarih	15 uzay, 9 okyanus, 2 beyaz, 1 destan, 1 antika, 1 Güneş, 1 Dünya, 1 ahret, 1 sınav, 1 uçurum, 1 Satürn, 1 Türkler, 1 insan, 1 fotoğraf, 1 istekler, 1 toprağı kazmak	39	12,3

3. tablo verileri incelendiğinde araştırmaya katılan üstün yetenekli öğrencilerin “Önemli, Sonsuz, İhtişamlı, Büyük Olan Tarih” kategorisiyle ilgili 49 metafor geliştirdikleri görülmektedir ($f= 39$, % 12,3).

Bu kategoride katılımcıların en fazla ürettikleri metaforlar “uzay, okyanus, beyaz renk” olmuştur. Bu kategoriye ilişkin üstün yetenekli öğrencilerin geliştirdikleri metaforlar ve neden bu metaforu kullandıkları ile ilgili yazdıklarından alınan doğrudan alıntılar şu şekildedir:

Ö46 m6 -Tarih, evren ve uzay gibidir çünkü Elazığ içerisinde sadece Elazığ; havaya bakıldığında da atmosfer görülür. Oysa sonsuz olan uzay vardır. Tarihe derinden bakılırsa birçok şey görülür.

Ö42 m7 -Tarih bir okyanus gibidir büyüktür ve kudretlidir.

Ö47 m2 -Tarih bence deniz gibidir. Uçsuz, bu-caksız bir şey. Sonsuza kadar gider. Fakat ikisinin de bir sonu vardır. Deniz sonunu biliriz. Tarihin bit-tiği yer ise dünyanın başlangıcıdır.

Ö67 m6 -Tarih, Güneş gibidir. En önemli tarih-teki olaylar nasıl göz kamaştırıyorsa Güneşe bakınca Güneş de göz kamaştırır.

Ö74 m20 -Tarih bence Mustafa Kemal gibidir, şanlıdır.

4. Tablo : “Yaşamın İçinde İhtiyaç Kaynağı, Canlı Bir Varlık Özelliği Olan Tarih” kategorisine ilişkin metaforlar ve frekans dağılımları

Kategori Adı	Metaforlar	f	%
Yaşamın İçinde İhtiyaç Kaynağı, Olan Tarih	7 su, 3 insanlar, 2 oyun, 1 baba, 1 laf, 1 insan beyni, 1 senin hayatın, 1 ağaç, 1 hafıza, 1 su, 1 evimiz, 1 aslan, 1 yeşil, 1 spor, 1 twitter, 1 filin belleği, 1 Galatasaray, 1 Fenerbahçe	27	8,5

4. tablo incelendiğinde üstün yetenekli öğrencilerin “Yaşamın içinde ihtiyaç kaynağı, canlı bir varlık özelliği olan tarih” kategorisiyle ilgili 37 metafor geliştirdikleri görülmektedir ($f=27$, % 8,5). Bu kategoride katılımcıların en fazla ürettikleri metaforlar “su insanlar ve oyun” olmuştur. Bu kategoriye ilgili katılımcıların doğrudan ifadeleri şu şekildedir:

Ö10 m3 -Tarih baba gibidir döver de sever de.

Ö74 m3 -Tarih bence Fatih Sultan Mehmet gibidir akılcı fikirlerle doludur.

Ö38 m8 -Tarih insan beyni gibidir çünkü yaşanan olayları bir köşede saklar.

Ö5 m1 -Tarih su gibidir. Çünkü insanlar nasıl sudan vazgeçemezse işte tarih de vazgeçilmezdir.

5. Tablo: “Eğlenceli, Büyüleyici Olan Tarih” kategorisine ilişkin metaforlar ve frekans dağılımları

Kategori Adı	Metaforlar	f	%
Eğlenceli, Büyüleyici Olan Tarih	3 kitaplar, 3 oyun, 2 gül, 1 neşe, 1 sanat, 1 futbol, 1 gökkuşuğu, 1 gözlük, 1 gülücük, 1 takvim 1 çiçek, 1 Seval Hoca, 1 tutku, 1 yeşil, 1 bayrak, 1 tablo, 1 ırmak, 1 yapboz, 1 müze, 1 Osmanlı İmparatorluğu, 1 kuşlar, 1 komedi filmi, 1 şarkılar, 1 resimler	24	7,6

5. tablo incelendiğinde araştırmaya katılan üstün yetenekli öğrencilerin “Eğlenceli, Büyüleyici Olan Tarih” kategorisiyle ilgili 24 ($f=24$, % 7,6) metafor geliştirdikleri görülmektedir Bu kategoride katılımcıların en fazla ürettikleri metaforlar “oyun, gül, kitap” olmuştur. Bu kategoriye ilişkin üstün yetenekli öğrencilerin geliştirdikleri metaforlar ve neden bu metaforu kullandıkları ile ilgili dikkate değer bazı örnek ifadeler şu şekildedir:

Ö37 m6 -Tarih oyuna benzer çünkü tarih eğlencelidir bu yüzden oyuna benzer.

Ö77 m3 -Tarih çikolata gibidir çünkü çikolatayı yedikçe yemek istersin tarihi de öğrendikçe öğrenmek istersin.

Ö72 m5 -Tarih müze gibidir çünkü hem şaşırtır hem güldürür hem de heyecandırır.

6. Tablo: “Geçmiş Yansıtan, İz Bırakan Kalıcı Olan Tarih” kategorisine ilişkin metaforlar ve frekans dağılımları

Kategori Adı	Metaforlar	f	%
Yansıtıcı İz Bırakan Kalıcı Tarih	3 ayna, 3 resim, 2 pano, 2 tükenmez kalem, 1 defter, 1 bulmaca, 1 mikroskop, 1 projeksiyon, 1 gözlük, 1 hayat, 1 destan, 1 çerçeve, 1 işlenemez taş, 1 silinmez tahta	20	6,3

6. tablo incelendiğinde araştırmaya katılan üstün yetenekli öğrencilerin “Geçmiş yansıtan, iz bırakan kalıcı olan tarih” kategorisiyle ilgili 20 ($f=20$ % 5,5) metafor geliştirdikleri görülmektedir Bu kategoride katılımcıların en fazla ürettikleri metafor “ayna, resim, pano” olmuştur. Bu kategoriye ilişkin aşağıdaki ifadeler örnek olarak verilebilir:

Ö30 m7 -Tarih olayları yansıtan ayna gibidir çünkü eskiden olanlar şimdiye etki ediyor.

Ö45 m1 -Tarih bir çerçeve gibidir çünkü çerçeve

küçük bir alanda devasa olaylar ve anılara yer bırakan yerdir. Akılda birçok iz bırakabilir.

Ö77 m5 -Tarih duvara çakılmış bir çivinin izi gibidir çünkü tarihin izlerini kolay kolay yok edemeyiz.

7. Tablo: “Zor ve Karmaşık Olan Tarih” kategorisine ilişkin metaforlar ve frekans dağılımları

Kategori Adı	Metaforlar	f	%
Zor, Karmaşık Tarih	2 sınav, 2 matematik, 1 Güneş, 1 inşaatçısı ve malzemesi bitmeyen gökdelen, 1 elektrik, 1 kılıç, 1 soru, 1 labirent, 1 havuz, 1 vantuz, 1 beyin, 1 bulmaca, 1 hayat, 1 düğüm, 1 bilgisayar, 1 bence Nasreddin, 1 sonuna kadar açılmış bir kapı, 1 zirve	20	6,3

7. tablo incelendiğinde araştırmaya katılan üstün yetenekli öğrencilerin “Zor ve karmaşık olan tarih” kategorisiyle ilgili 20 ($f=20$, % 4,7) metafor geliştirdikleri görülmektedir. Bu kategoride katılımcıların en fazla ürettikleri metaforlar “sınav, matematik, Güneş” olmuştur. Bu kategoriye ilişkin dikkate değer bazı ifadeler şu şekildedir:

Ö65 m7 -Tarih bulmaca gibidir içinde birçok karmaşık şey vardır.

Ö9 m4 -Tarih güneş gibidir çünkü keşfedilmesi zordur.

Ö46 m2 -Tarih Türkçe, matematik gibidir çünkü okula giden bir çocuğa Türkçe, matematik önce kolay; yaş ilerledikçe zor gelir. Tarihin de derinliklerine inilince anlaması daha zorlaşır.

8. Tablo: “Yapboz Olan Tarih” kategorisine ilişkin metaforlar ve frekans dağılımları

Kategori Adı	Metaforlar	f	%
Yapboz Olan Tarih	17 yapboz, 1 aile	18	5,7

8. tablo incelendiğinde araştırmaya katılan üstün yetenekli öğrencilerin “Yapboz olan tarih” kategorisiyle ilgili 18 ($f=18$ % 5,7) metafor geliştirdikleri görülmektedir. Bu kategoride katılımcıların en fazla ürettikleri metafor “yapboz” olmuştur. Bu kategoriye ilişkin üstün yetenekli öğrencilerin geliştirdikleri metaforlar ve neden bu metaforu kullandıkları ile ilgili yazdıklarından alınan doğrudan alıntılar şu şekildedir:

Ö47 m5 -Tarih bence yapboz gibidir. Çünkü parçalar konudur ve konuları araştırıp parçaları birleştirip bir bütün oluşturabiliriz.

Ö62 m3 -Tarih bir yapboz gibidir çünkü tari-

hin her bir parçası her bir bölümü bir yapboz parçası gibidir. Birbirleriyle uyumludurlar ve tüm parçaları birleştirince bir bütünü yapbozu yani tarihi oluşturursun.

9. Tablo: “Sırlı, Gizemli Tarih” kategorisine ilişkin metaforlar ve frekans dağılımları

Kategori Adı	Metaforlar	f	%
Sırlı, Gizemli Tarih	2 piramit, 2 kutu, 1 kalemlik, 1 defter, 1 hikâye, 1 deniz, 1 dolap, 1 evren, 1 sır, 1 bilmece, 1 sonsuzluk, 1 Eiffel kulesi, 1 2. Abdülhamit	15	4,7

9. tablo incelendiğinde araştırmaya katılan üstün yetenekli öğrencilerin “Sırlı, gizemli tarih” kategorisiyle ilgili 15 ($f=15$ % 4,7) metafor geliştirdikleri görülmektedir. Bu kategoride katılımcıların en fazla ürettikleri metafor “evren, piramit” olmuştur. Bu kategoriye ilişkin alıntılar şu şekildedir:

Ö74 m7 -Tarih bence piramitler gibidir bilinmeyen gizemlerle doludur.

Ö74 m19 -Tarih bence 2. Abdülhamid gibidir anlaşılmaz ve görülmezdir.

Bu çalışmada tarih kavramına yönelik olarak üstün yetenekli öğrenciler tarafından üretilen çok sayıda metafor ortaya çıkarılmış ve katılımcılar tarafından üretilen bu metaforlar ortak özellikleri dikkate alınarak; “Bilgi Kaynağı, Yol Gösterici ve Ders Çıkarma Aracı Olan Tarih”, “Süreklilik, Devamlılık, Değişim Özelliği Olan Tarih”, “Önemli, Sonsuz, Büyük Olan Tarih”, “Eğlenceli, Sevilen Tarih”, “Yaşamın İçinde İhtiyaç Kaynağı Canlı Bir Varlık Özelliği Olan Tarih”, “Zor ve Karmaşık Olan Tarih”, “Yapboz Olan Tarih”, “Sırlı, Gizemli Tarih”, “Geçmiş Yansıtan, İz Bırakan ve Kalıcı Tarih” olmak üzere 9 kavramsal kategoriye ayrılmıştır. Üstün yetenekli öğrenciler en fazla yapboz (17), uzay (15), kitap (13), okyanus (9), Güneş (8), su (6), araba (4) metaforlarını geliştirmişlerdir. Geliştirilen metaforların daha çok somut nesnelere dayandığı görülmektedir. Ayrıca yapboz, uzay ve okyanus metaforları dikkat çekmektedir. Araştırma bulgularından hareketle üstün yetenekli öğrencilerin tarih kavramını algılamalarında ve değerlendirmelerinde zengin bir çeşitliliğin olduğu görülmektedir. Bu nokta üstün yetenekli öğrencilerin soyut düşünce yetenekleri, merak duygusunun daha gelişmiş olmasıyla örtüşen bir nokta

olması açısından anlamlıdır. Kategoriler dikkate alındığında üstün yetenekli öğrencilerin büyük çoğunluğu (f=99, % 31,4) “Tarih” kavramına didaktik bir özellik atfederek tarihi bilgi kaynağı, ders çıkarma aracı ve yol gösterici olarak algılamaktadır. Üstün yetenekli öğrencilerin önemli bir kısmı % 17,2’si tarih kavramını, değişim ve süreklilik özelliğini kullanarak açıklamışlardır. Katılımcıların % 6,9’u tarihin eğlenceli ve sevilen bir alan olduğunu belirtirken önemli bir kısım da tarihi somutlaştırarak yaşamın içinde bir nesneye benzetmişlerdir. En çok kullanılan “yapboz” metaforuyla katılımcılar tarihin parçalardan meydana gelen bir bütün olduğunu belirtmiştir. 9 kategori içerisinde “Sevilen Eğlenceli Tarih” kategorisinin 5. sırada yer alması ayrıca önemli bir sonuçtur. Zira tarih yapılan araştırmalarda “sevilmeyen” ve “sıkıcı bir ders” olarak değerlendirilmektedir. Tarih derslerinin daha etkili işlenmesi için metaforlar bir araştırma aracı olarak kullanılabilir. Metafor üretme bir yöntem olarak kullanılarak öğrencilere farklı bakış açıları kazandırılabilir. Tarih kavramına ilişkin geliştirilen metaforlardan elde edilen bulgu ve sonuçlar, akademisyenler, öğretmenler, sosyal bilgiler ve tarih ders kitabı hazırlayanlar için bir veri kaynağı olarak kullanılabilir. Bununla birlikte üstün yetenekli öğrencilerin ülkemiz genelinde tarih kavramına yönelik algılarını ortaya koymak amacıyla farklı ve daha geniş kapsamlı araştırmalara da ihtiyaç duyulmaktadır.

KAYNAKÇA

- BAYKOÇ, Necati (2004); Üstün Yeteneklilerin Eğitimi 1. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi 1. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Bildiriler Kitabı, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul.
- BİLGİLİ, Ahmet E. (2000); “Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi Sorunu - Sosyal Sorumluluk Yaklaşımı”, M. Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, Sayı 12. s: 59-74.
- CARR, Edward H. (2013); *Tarih Nedir*, s.83, İletişim yay.
- DAVASLIGİL, Ümit (2004); “Üstün Zekâlıların Eğitimi Projesi”, 1. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi, 1. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Bildiriler Kitabı, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul.
- DEMİRCİOĞLU, İsmail. H. ve Turan, İ. (2012); *Tarih Öğ-*

retiminde Öğretim Teknolojileri ve Materyal Tasarımı, Pegem Akademi Yayınları.

- DEMİREL, Ş. ve SAK, Uğur (2011); “Yetenek Hiyerarşisi: Üstün Yetenek Türlerinin Toplumsal Değerleri Üzerine Bir Araştırma”, *Türk Üstün Zeka ve Eğitim Dergisi*, C 1, S 1.
- DİLEK, Dursun (2007); *Tarih Derslerinde Öğrenme ve Düşünce Gelişimi*, Nobel Yayınları.
- GÖKDERE, Murat ve ÇEPNİ, S. (2005); “Üstün Yeteneklilerin Fen Öğretmenlerine Yönelik Hazırlanan Bir Hizmet İçi Eğitimin Çalışmasının Öğrenme Ortamına Yansımaları”, *The Turkish Online Journal of Educational Technology – TOJET* October, volume 4 Issue 4.
- HÖKELEKLİ, Hayati ve GÜNDÜZ, Turgay (2004); “Üstün Yetenekli Çocukların Karakter Özellikleri ve Değerler Eğitimi”, *1. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Bildiriler Kitabı*, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul.
- KAYA, Y. ve KAYA, Meryem (2011); “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Tarih Algısı ve Tarih Öğretimine Pedagogik Yaklaşımları”, *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (DÜSBED)*.
- KEREM. E. A ve KINIK, E. (2004); “Erken Çocukluk Eğitiminde Üstün Yetenekli Çocuklara ‘Kimlikli Bebekler’ Çalışmasıyla Farklı Bir Bakış: Bir Uygulama Örneği ‘Deha Bebek’ ” *1. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Bildiriler Kitabı*, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul.
- LAKOFF, G. & JOHNSON, M. (2005); *Metaforlar Hayat, Anlam ve Dil*, Paradigma Yayınları.
- ÖZBARAN, Salih (2003); *Güdümlü Tarih*, Cem Yayınevi.
- ŞIVGIN, Hale.(2009); “Ulusal Tarih Eğitiminin Kimlik Gelişimindeki Önemi”, *Gazi Akademik Bakış Dergisi*: 2 (4).
- TİMUÇİN, A. (2011); “Doğru Bilinç Oluşturmada Tarih Öğretiminin Önemi, Tarih Öğretimi ve Ders Kitapları” 1994 Buca Sempozyumu, Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- TOZLU, Necmettin (2004); “Türkiye’nin Merkezi (Eksen) Bir Güç Olmasında Üstün Yeteneklilerin Eğitimi Üzerine Bir Tartışma”, *1. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Bildiriler Kitabı*, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul.
- YALÇINKAYA, Emel (2013); “Tarih Kavramına Yönelik Sınıf Öğretmeni Adaylarının Ürettikleri Metaforların İncelenmesi”, *Zeitschrift für die Welt der Türken Journal of World of Turks*, Vol. 5, No. 3.

Gidenler geri dönmez, baba hakkı ödenmez...

Baba, arka dağdır ailenin. Evin güçlü direğidir. Yuvanın saadet güneşidir. Huzurun gölgesidir. Sebepsiz ve sınırsız sevendir. Sahiplenme duygusu en kuvvetli varlık olan annenin en güçlü yardımcısıdır. Çocuklarının rızkını taştan çıkarandır. Onların övünç kaynağı ve gizli kahramanıdır. Gözümüzde ve gönlümüzde hep büyüyendir. Çocuklara güven ve itimat aşılacaktır. Mutluluğu çocuklarının mutluluğunda bulandır. Verdiğini unutandır.

Gidenler geri dönmez, baba hakkı ödenmez...

Bize hayatı öğretendir baba. İlk öğretmenimizdir onlar. Baba, evlât için vazgeçilmez rol modeldir. Dünyanın en ağır yükünü taşıyandır o. Sorumluluk duygusuyla hareket edendir. Çocuklarını ele güne muhtaç etmemek için yoksulluğa karşı savaş verendir. Her şeyini ortaya koyandır. Ailenin dertlerini bölüşendir. Gün boyu çalışıp yorulmasına rağmen, kapıdan içeri girerken yüzünden tebessüm eksik olmayandır. Kendi dertlerini kapının dışında bırakandır.

Gidenler geri dönmez, baba hakkı ödenmez...

Baba, küçük çocuğun büyük dünyasıdır; çocuğuna nefestir. Koruyan, kollayan, yediren ve giydirendir. Sevgi imparatorluğunun değişmezidir. Acılara panzehir olandır. En zor zamanlarda bile çocuğuna kol kanat gerendir. Onlar, kıymeti hakkıyla ve lâıkiyle bilinmeyen insan hazinesidir. Babanın varlığı şükre en büyük vesiledir.

Gidenler geri dönmez, baba hakkı ödenmez...

Dünyanın en özel ve en güzel erkeğidir babalar... Kor gibi yürekleri vardır onların. En güvenli sığınak, onların sınırsız kucaklarıdır. Dertini içinde saklayandır onlar. Yorulsa da yorulduğunu belli etmeyendir. Hep iri ve diri durandır. Hayata dört elle sarılıdır.

Gidenler geri dönmez, baba hakkı ödenmez...

Hayatın merkezinde olandır baba. Hiçbir şey dolduramaz onun bıraktığı devasa boşluğu. Onlar,

insanlığın paradan ve onun satın aldığı her şeyden değerli olduğunu öğretendir. Vefaya lâıki olandır. Varlıkları içimizi ısıtandır, mutluluk ve güven verendir. Hüznümüzü, kederimizi ve mutluluğumuzu paylaşıdır. Onların yüzünün aydınlığı, teninin sıcaklığı güneşte bile yoktur. Onlar varsa, kederlenmek için hiçbir sebep mevcut değildir.

Gidenler geri dönmez, baba hakkı ödenmez...

Dünyaya gözümüzü açığımızda annemizle birlikte gördüğümüz ikinci insandır baba. İlk yürüme denemelerinde minik ellerimizden tutandır o. Zor bir zanaattır babalık. Hayata evlâdın gözüyle bakabilmektir. Şahsî önceliklerini hesaba katmamaktır. Herkes baba olabilir ama saygıya lâıki olanlar, babalık yapabilenlerdir. Herkes bu ağır yükün altından kalkamaz.

Gidenler geri dönmez, baba hakkı ödenmez...

Baba, çocuğunun mutluluğu için gece gündüz uğraş verendir. Babasından gördüğünü evlâdına aktarandır. Bu yüzden de sevgisini çoğu kez içinde yaşayandır. Çok sevip az belli edenlerdir. Onun çocuğuna yansıttığı sevgi buzdağının sadece görünen kısmıdır.

Gidenler geri dönmez, baba hakkı ödenmez...

Gönüllere kök salmış çınardır babalar... En büyük vazgeçilmezimizdir onlar. Karanlık gecelere doğan dolunaydır. Zemherilerde içimizi ısıtan güneştir. Mevsimlerden nebahardır. Evin içini aydınlığıyla doldurandır. Kendi payını bile evlâdıyla bölüşendir. Hayatın anlamını çocuklarında bulandır. Onları büyütüp, okutup mürüvvetlerini görmeyi arzulayandır.

Gidenler geri dönmez, baba hakkı ödenmez...

Babaların bıraktığı boşluk hiçbir şeyle dolduramaz. Onların yokluğu, kapanmaz bir yara bırakır yetim yüreklerde. Gönüller yangın yerine dönüşür. Bu yangını vuslattan başka hiçbir şey söndürmeye muktedir değildir. Zira dünyanın en zor işidir bir babanın yokluğuna alışmak. Baba, zaman geçtikçe hasreti katmerleşendir. Onun olmadığı ev vîraneden farksızdır. Babasızlık sahipsizliktir. Hangi evlât babasının hakkını ödeyebilir? Var mı böyle babayığit?

Dizisi: Çağdaş Türk Yazarları

Türü: : Hikâye

Cilt Bilgisi: Karton

Kâğıt Bilgisi: İthal enzo Cremy

Basım Tarihi: Mayıs, 2015

Sayfa Sayısı: 180

Kitap Boyutları: 13 x 20,5 cm

ISBN No.: 978-975-520-260-0

Barkod No: 9789755202600

Etiket Fiyatı: 20 TL

Dişi kuş, “Bu mevsimde geceler bir başka güzel, gündüzler de bir başka,” dedi, eşinin gözlerinin içine bakarak. Tüylerini gagasıyla okşadı. Erkek kuş eşinin gözlerinin içine her bakışında gülümsedi...

Bu hikâye kitabı, “İki Kuş” ile başlayıp, “Kediler” başlıklı hikâyeye bitmektedir. Kitapta on dört hikâyeye yer verilmiştir.

Elbette öykülerde yalnız insan değil çevre, hayvanlar, iklim, davranış şekilleri gibi konular da gergef gibi ilmek ilmek işlenmektedir. Bu konular anlatılırken örf âdet, gelenek görenek, alışkanlıklar, saygı sevgi, töre ve benzeri kültürler ile iç içe ele alınmıştır.

Kısaca, “İki Kuş” içindeki hikâyeler, Anadolu’da yaşayan günümüz insanının kendisini ya da yakınlarını da içinde bulacağı hayat hikâyeleridir.

Mahir Adibeş, 1964’te Bayburt’ta doğan yazar; ilk ve orta öğrenimini burada tamamladıktan sonra Fırat Üniversitesi Veteriner Fakültesinden mezun oldu, çeşitli kamu kurumlarında uzman ve idareci olarak görev yaptı, halen İzmir’de bir kamu kurumunda idareci olarak çalışmaktadır. Evli ve beş çocuk babasıdır.

Yazar; 1996, 1997 ve 2001 yıllarında Ömer Seyfettin Hikâye yarışmalarında ödüller kazandı. 2008 yılında M. N. Sepetçioğlu hikâye yarışmasında mansiyon aldı.

1997 yılında Almanya’da düzenlenen Uluslararası Hikâye Yarışmasında, “Yarenim Var Yıldızlardan” adlı hikâyesiyle Deutsche Welle ödülü aldı. Bu hikâye Almanca ve Türkçe olarak yayınlandı.

Tuzla Belediyesi tarafından düzenlenen 2001 yılı roman yarışmasında, “Ateşle Dans” adlı romanıyla mansiyon ödülüne layık görüldü. 2008 yılı Tanpınar Roman Yarışması’nda, “Veliht” adlı eseriyle ikincilik aldı.

1999 yılında Yeni Kervan Dergisi tarafından yılın hikâyecisi seçildi.

Türkiye Yazarlar Birliği ve Çocuk Edebiyatçıları Birliği Yönetim Kurulu üyeliği yaptı. Türk Veteriner Hekimleri Birliği Dergisini dört yıl süreyle çıkardı. Birçok dergide hikâyeleri, denemeleri, eleştirileri yayınlandı.

Yazar hâlen Bizim Külliye, Kümbet, Berceste ve Işığın Kaynağı dergilerinde yazmaktadır.